AMSTERDAMS JOURNAEL
VERVATENDE KORTELIJK VAN
DAG TOT DAG.

XXII:-
542

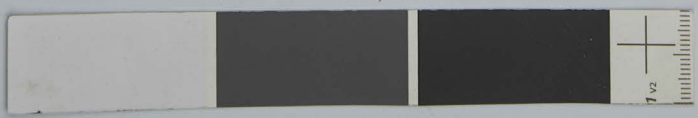

XXII = -
542

PERPUSTAKAAN NASIONAL

item-id : 1010229375

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 19 Maret 2012
No. Induk : 20931/PN-MUSEUM/'12
BIB - ID : 1042666o'
Beli / Hadiah : Ex. Museum

285690

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 19 Maret 2012
No. Induk : 20031/PNMUSEUM/12
BIB - ID : 108 26660
Beli / Hadiah Ex. Museum
215.20

A M

JOU

Verv

Alles wa

den 30 Julij

Soo in het

gebaa

Vande stigting,

Stadt A M S

Zijn

Als oock de af-

Deyen, W

Op

XX II
542

AMSTERDAMS JOURNAEL.

Vervatende kortelijk van dag tot dag,

Alles watter gepasseert is van den 30 Julij / tot den 4 Augusti des Jaers 1650.

Soo in het blokqueren der Stad/ als mede in 't gevangen nemen der ses Heeren uyt de Staten van Holland.

Met een korte beschrijvinge

Vande stigting, op-komst en heerlijkheyd der voorseyde Stadt AMSTERDAM. En het droevig af-sterven van Zijn Hoogheyd Prins WILHELM VAN ORANGIEN,

Als oock de af-beeldinge der selve Stadt, met sijn omleggende Dorpen, Wegen en Wateringen, heel curieus in Cooper gesneden.

Na de Copye van den Hage,

Op nieuws merkelijk verbetert en vermeerdert.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.ENW.

Amsterdams

JOURNAEL.

AMsteland, hupden ten dagen een gedeelte van Holland/ wozd na het Oosten besloten van Gopland/ en na het Noozden vanden inham der Zuyder-zee/ genaemt het Ye, en na het Westen van Kennemaerland/ en na het Zuyden van het Sticht van Vytrecht. Eertijds woonden in dit gewest met wijd en zijd uytgestrekte palen/ die kleyne Vriesen/ of gelijk dieselve inde Romeynsche Historien genaemt wozden/ de Frilij Minores: also geheten/ ten aensien vande groote Vriesen of Frilij Majores, dewelke vande mond der Ems af in 't Oosten haer begin namen/ en besloegen een gedeelte van Gelderland en Overijsel/ en de helft vande Vrent/ en geheel Vriesland met Groeningen en sijn Ommelanden. Doch de kleyne Vriesen besaten al dat Land/ 't welk hupden vande Noozd- en Zuyder-zee/ en de Vecht en Kijnjn besloten wozd. Also dat Amstelland in oude tijden een gedeelte is geweest van Vriesland. Het is een oude misslag onder de Geleerde/ dewelke willen staende houden/ dat de Menapiers eertijds Inwoonders geweest sijn van Amsteland. Daer dese Volkeren inder waerheydt alleenlijk sich onthouden hebben in een gedeelte van Gelderland en in Brabant over den Demer/ en in een stuk van Vlaenderen/ aen de ander zijde der Scelt. Men moet inde aenwijsinge van de plaetsen der oude Volkeren dikwils meer na gissinge gaen/ dan met vast bewijs. De outheyd is veeltijds vol duysternis: en wanneer de oude Pennen van geloof waerdige Schrijvers hare handen van't papier af-houden/ dan moeten de nakomelingen haer onwetenheyd bekennen. Waer omtrent ergens meer vermetelheyd/ dan by die gene die in een dilike duysternis een ligt durven aen-wijsen/ datter niet te vinden is? Niet-temin dat wil ik niet seggen/ als of men nimmer een beslupt van waerschijnlijkheyd mag maken/ in twijfelachtige dingen. Ja dat is eerst scherp-siende wesen/ in een schemering regt onderscheyd'te konnen vinden. Doch dit is bupten ons voornemen. Dit willen wy dan alleenlijk seggen/ datmen de plaetsen der oude Volkeren niet al te bypposticq moet aen-wijsen/ wanneermen in geloof waerdige Boecken vooz ettelijke eeuwen die niet af-geteykent vind. Het gene ik hier vande Vriesen seg/ soude ik konnen bewijsen upt Gziere en voornamentlijk Latijnsche Land-beschrijvers: Maer om dat die getupgenissen den Leser hatelijk sijn/ eensdeels/ om dat die inde oversetting haer kragt verliesen souden/ ander-deels om dat mijn vooz-nemen is/ na een kozt verhael vande stigtinge/ op-komst en heerlijkheyd der wijd berugte Kooz-Stad Amsterdam/ een vijf-daegs Journael te maken van't gene inde vooz-noemde Stad/ als bupten en rondtom deselve gepasseert is/ vanden dertigsten Julij af tot den 4 Augusti toe op't Jaer ons Heeren 1650.

Ik sal mijn aenvang-nemen met de woozden van den wijd-berugte Johannes Iacius Pontanus, eertijds Professor tot Harderwijk. Dat Amsteland/ seyd hy/ eertijds is geweest de heerschappy der Heeren van Amstel en Ijselstijn/ welke seer groote en magtige Huysen sijn geweest/ verobligeert vooznamentlijk aen die van Vytrecht/ blijkt hier upt/ dat in't Jaer 1204. (in het welke ook 't eerste gewag van die van Amstel in de Historien vooztkomt) Gijs bregt Heer van Amstel/ soo de Kijnjn Chronijke verhaelt/ niet en heeft gewerpfert/ die van Vytrecht munstig

sijnde / Lowijs Loen, staende na het Graefschap van Holland / doen Prince van Vriesland / te hulp te komen. Want dese Graef van Loen hadde tot Huijs-vrouw de eenige Dogter van Dirk de sevende van die Name / de eijffde Graef van Holland / die sonder Mannelijke Erfgenaem gestorven was / en daerom sogte met alle magt Holland / als sijn huwelijx goed / Willem de Oom van Ada upt gesloten hebbende / met Wapenen in te nemen. Waer upt 't gebeurt is dat de Heeren van Amstel / den Grave van Loen verjaegt upt Kennemaer / in alle manieren / niet op-gehouden hebben te helpen / op dat hy tot den Bisschop van Vtrecht in behoude hand soude komen. De Kennemaers onder-tussen 't onregt niet ongewaeken latende / verstond een Vlote toe-gemaekt hebbende / sijn aen den Dijk van den Amstel aen-gekomen / en deselve door-gesteken sijnde / is het geheele Land onder water gelopen : Waer over sy met kleijne Schuytjens allenthalven varende / en Kasteelen en Dorpen rontom verwoestende / hebben ook ten lesten Amstels Vesten tot den grond metten vyere verdelgt. Dus verre Pontanus.

Dit is de eerste Donder-slag / die de Wiege van onse Vaderlijke Stadt aen-getroffen heeft. Twee Vissers met een Hond en Schijp sonder Roer (dit is noch het oude Wapen van Amsterdam) waren de eerste die een hutte op-regtede aen de Dam / die den Amstel scheyd van het Y, om de gelegenthejd van dese twee wel gelegene Wateren. De oudheyd heeft den dag en 't Jaer / ja de eeuw in het verborgen gehouden / op welke dese alder oudste en eerste Borgery alhier aengeland is. De oude Hollanders gelijk sy dapper en kloeck ter Wapenen waren / alsoo waren sy insgelijks ook nalatig in 't schrijven. Hare handen tasteden grager na Pijlen en Swaerden om te vegten / dan na Pennen om den na-komelingen voorderlijk te sijn. Sy wilden liever kloeke daden upt-regten / dan deselve op papier setten. Al wat wy huyden ten dage van de manhaftigheden onser Voor-ouderen weten : Dat is ons eerstelijk na-gelaten vande Romeynsche Schrijvers / die by sulcken en dyckmen haer kloekmoedigheyd vermelden / tot omtrent de Jaren na Christus geboorte dese en vier honderd. Na dese tijd volgt een groote verwijming van onse Historien. Dit ist alleen dat wy weten : Namentlijk / dat met het scheuren der Roomsche Monarchy / en het invallen der Noordsche Volkeren in dit magtig lichaem / de Hollanders / van geen Koningen of Vorsten nopt over-wonnen / dapper aen-getroffen sijn vande Wilden / Slaven / Noormannen en Denen / en dat sy haer deught en dapperheyd met haer schade en nederlage hebben doen opwassen. Het eerste ligt dat ons ontsteken word inde Geschiede-boeken / begint met de regeringe der Graven : En dese kennis word meesten-deel gehaelt upt een oude Rhijm Chronijk / dewelke / na het gevoelen der geleerden / in 't Klooster van Egmond beschreven is / door Melior Stock. Wy behoeven 't dan voor geen wonder te agten / dat wy niet weten / op wat Jaer / of lieber in wat Eeuw dese voorverhaelde Visschers alhier aengeland sijn. Het is altijdt sonder twijffel / dat metter tijd / om de goede gelegenthejd der Vissscherpen / andere by dese eerste sijn toe-gekomen. Welk getal ten laetsten in eenige groote upt gewasschen sijnde / soo heeft Gijsbregt van Amstel een Vest daer om-getrocken / en een Slot aende zijde daer by getimmert. Die wat bypostig sijn in 't aenwijsen van plaetsen / seggen ; dat dat dit Kasteeltjen soude gelegen hebben aen 't Y, daer nu Schrijvers-hoek staet. Welk gevoelen / gelijtterwijs het niet strumt op andere gronden / dan op het gemene seggen / alsoo word het van andere tegen gesproken met meerder schijn van reden. Want daer de eerste ontbloot sijn van alle bevesting / soo konnen de tweede altijd een getuygenis voor hder by brengen / dat dit Slot gelegen heeft aen de West-zijde des Ammerac tussen de oude en Papen-brug / upt de overblijffsels der

verbroken muragien/ die aldaer vooz ettelijke Jaren sijn gebonden/ doen men op die plaetsen nieuwe Huysen op rigtede. Maer wp hebben geseyd dat 't Gijsbregt van Amstel is geweest/ die dit Slot in 't Jaer 1204. heeft gebout; 't was ook een Heer van deselde naem/ en sonder twijfel de Soon des voornoemde/ die oorsaek is geweest vande vernieling van het selve Slot. Vier-en-t'negentig jaer was dit Kasteel gestigt geweest/ doen het wederom tot den gronde is af-gebroken/ by dese volgende gelegentheyd. De Kennemaers in 't Jaer 1273. door ongelijk des Adels getergt sijnde/ namen tot hulp hare naburen de Vriesen/ en vielen met een woedende hoop in Amstelland. Gijsbregt dit onweer te gemoet siende/ maekt een verbondt met haer/ en sig-selven Hooft over haer. Onder zijn beleyd trecktmen na Vytrecht: Welke Stad gedwongen wordt/ om de Edelen die aldaer gevlugt waren/ en haer woonplaets genomen hadden/ uyt te drijven. Doch de Bisschop hier door getergt/ ontbiedt tot hulpe Otto van Gelre: Tegen dewelke de Vriesen en Kennemaers wederom met Gijsbregt op trekkende/ hebben de overwinning aen haer zijde behouden. Door dese voorspoet de Heer van Amstel aen gedreven/ heeft terstont de Sloten en Burgten zijner Vyanden aengetast en vernielt. Maer wepnig daer na is dese Gijsbregt gevangen genomen/ door hulpe van Floris, vooz den Bisschop Johan van Nassou. Ondertusschen Floris de sestiende Grave van Holland/ Soone van Willem, Kooms Koninck/ groot geworden sijnde/ sijn de Kennemaers bevreedigt/ en Gijsbregt van Amstel is wederom in genade aengenomen: En dat voornamentlijk om die oorsaek/ op dat de Grave met vaerdiger vlijtigheyd van alle de sijne/ een Heyr-leger/ genoegsaem om Oorlog tegen de Vriesen te voeren/ soude uyt-rusten: Maer na de verkregene overwinning is hy van zijn eygen gebueken overwonnen: Voornamentlijk (volgens 't gemene gevoelen) met de sonde van over-spel sig bevleckende: In welke sonde hy hem ook verlopen heeft tegens de Huys-vrouw van een Gerrit van Velsen, Schoon-soon van Harman van Woerden, en Neve van Gijsbregt van Amstel. Dese dit ongelijk seer s'waer op-nemende/ kregen met listigheyd den Graef gevangen/ met voornemen/ om hem in Engeland over te schepen/ en brachten hem op het Slot te Muyden. Van daer/ na wepnig dagen/ bestonden de voor-gemelde Heeren/ hem op een Paerd gebonden/ heymelijk weg te voeren. Maer de raedslag door een aen-brenger aen die van Naerden bekent gemaekt sijnde/ heeft eenig Volk sig verborgen gehouden op een heymelijke plaetse/ en is onversiens op haer aengevallen. Gerrit van Velsen siende dat hy den Graef niet levendig sonde konnen weg krijgen/ hem op zijn Paerd doodelijk gewond hebbende/ is gevlugt. Dewelke daer na op zijn Huys te Kronenburg in hegtenis geraekt sijnde/ is tot Leyden in een Ton vol scherpe spijkers inwaerds geslagen/ met een lanksame dood schandelijk omgekomen. Harman van Woerden en Gijsbregt van Amstel/ met veele andere van den Adel/ sijn uyt den Lande verstroken/ uyt vreese van straffe/ en hebben in Poolen sich neder geset: alwaer als noch een Stad gelegen is/ genaemt Holland, gestigt van dese Ballingen: inde welke ook een kleyne over-blijfsels sijn vande af-komst der selven: Want hoewel dese plaets in Polen leyd/ soo spreken noch al de Inwoonders/ behalven de Poolsche spraeck/ ook de Nederlandsche: in soo veel eenwen niet konnende vergeten de tael van haer eerste Vaderland. Doch (om weder tot ons voornemen te komen) na de dood van Graef Jan, de Soone vande vermoorde Floris, is Gijsbregt geketert om het zijne weder om te eysschen/ en begon het Kasteel/ dat by den Ammerak lag/ Amsterdam ingenomen hebbende/ (het welke op die tijd alleenlijk omtrent den Dam en den Ammerak bewoont wierd) met houte Zuggen/ Vesten en Coornen sterk te maken. Maer dese daed het

vyer der nijdigheyd in andere ontstekende / heeft by na in het uytterste gevaer de saek der Inwoonderen gebragt. Want de Herten des Volks verbittert sijnde / en als om den gemene brand te blussen verwekt / hebben de Kennemaers met hulp der Vriesen seer ligtelijk verbrant en geslegt de Vestingen / dewelke niet met allen en waren tegen meerder geweld. Alsoo is Gijsbregt van Amstel selver verdreven / en 't voor verhaelde Slot is ter aerde gewozpen / en gantschelijk verdelgt / soo dat het daer na nooyt op-gemaeckt is geweest.

Dit wyst het tweede ongeluk / het welke de kleyne beginsels / van die namaels so magtige Stad / bestond te onder-duyken. Maer gelyckerwijs de vyer der Kennemaers tot Floris, Graeve van Holland / geen kleyne wonden gegeven heeft aen dit tedere lichaem: also hebben de Graven in 't tegendeel niet weynig voedsel verschaft tot op-queking van dit selve. Het was de voornoemde Floris, die inden jare 1275. den lieden by Amstelredamme wonende (het zijn de eyge woorden des Briefs) tot restitutie der schade / die hy en zijne lieden haer gedaen hadden / exactien van Tol / met haer eygene goederen / die sy voerden ofte verboerden / over zijn gehele Land gaf. De goede genegentheyd en mildheyd is niet vermoord met Graef Floris. In den Jare 1342 heeft oock Willem de vierde van die naeme aen dese Stad verscheyde Privilegien gegeven / en beschreven hoe verre haer Stedenregt sich uyt-strekken soude: En na hem is gevolgt Aelbrecht van Beyeren, de dry-en-twintigste Graeve van Holland / dewelke de palen der Stad wederom heeft doen uyt-breyden / en veel grooter deel Lands daer by gevoegt / namentlijck van hondert roeden: Na hem heeft ook zijn Soon Willem gewilt / dat de Brydom over 't Y, tot aen de Dolewijk uyt-gebreyd soude syn: waer van ook noch de brieven syn met hand-teknen der Graven geteknt: van dewelke de eerste in 't Jaer 1380 / de andere in 't Jaer 1490 / geschreven is. Nochtans en is de Stad doen noch niet begonnen geweest met een muur omringt te worden: Het welk eerst by na honderd Jaer daer na gebeurt is / regerende na Carel Hartog van Bourgondien / zijn Dogter Maria, getrout hebbende Maximiliaen. Want doen heeftmen aen alle zijde van Oosloge beginnen te hoozen / en de muuren syn verstand begost geweest in 't Jaer 1482. van uytnemende Casteel-steen vast aen malkandzen houdende / en onder meest met witte konstelijk gehouwen steen. De ombang van dese alsoo bemuerde Stadt heeft niet gehad boven de 4920. passen: Soo dat die selve op die tijd weynig kleynder is geweest dan huyden ten dagen Antwerpen is / het welke in syn cirkel met de vestinge van het Kasteel uytmaekt 7635 passen.

Amsterdam dan begon metter tijd op te wassen tot een frisse Jonkmanschap. Het lag in 't Jaer 1204 noch in zijn Wiege / en in twee honderd en agt-en-seventig Jaer stont het al aengegroept in so een regtschapen posituer / dat het nu in de Weereld / niet alleen bysondere / maer ook de bysonderste Steden over 't hooft begon te kyken. Romen, dat soo een wydluftige naem over de aerdbodem gedragen heeft / heeft sich tot Hooft van de Weereld opgewozpen: Maer het hadde eenwen van doen / eer het zijn nabueren gelijk kon syn. Het is verwonderens waerdig de heerlijkheyd van onse Stadt aen te schouwen: Het is by na ongeloofelijk / dat die heerlijkheyd sulke ontsaggelijke stralen by een gekregen heeft in soo korten tijd. Wie soude niet seggen / (die een nieusgierig oog op dit magtig Lichaem slaet) dat het gelijk met de Wijs heyd van den aenvang der dagen haer kragten ingespannen hebben / om sulk een uytstekenden werk te voorschijn te brengen? Alzen, het magtigste deel des Aerdtrijks / bouwde honderd Jaer over den Tempel van Diana Ephesina, eertijds een van de seven Wonderen der Weereld. Maer de Weereld behoefden sich niet te schamen / indien sy van de Schepping af / besig

was geweest/ met dit wonderwerk/ honderd mael grooter dan het wonderwerk/ de Tempel van Diana. Niemand moet denken dat mijn voornemen is een beschrijvinge te maken van Amsterdam / en een loftupting in de Oozen de Leesers in te blasen. Het eerste is al vooz my gedaen/ het ander behoeft niemand te doen. Nietteminn / terwijl ik mijn Oogen vooz soo grooten Sonne met voozdagt toelupk / soo kan ik deselve nogtans soo geheel niet blindhokken / of eenige der Torens en Kerken steken te verre om hoog / om niet sigtbaer te sijn. De beschrijvinge der selven sonde te veel tijds weg nemen / en ook onnodig sijn: om datter weynig gevonden worden / voornamentlijck in ons Vaderland / die de heerlijkheyd van soodanige Gods-huysen en gebouwen / niet hebben gesien. De geboozte dan en stigting der voornaemste / welk by vele onbekent is / is dese:

De Stad/ gelijck bekent is / wozd verdeelt in de oude Stad en nieuwe Stad: In de Oude is gelegen dat pzagtig werk de oude Kerk. Eertijds / doen sy ingewyd wierd/ is sy der bewaring en eer van S. Jan Baptist en den Bisschop Nicolaes geheyligt geweest. Het begin van haer bouwing is begonnen lang over de derdehalf honderd Jaer/ en vele Jaren daer na is het werk eerst voltoyt. Want in't Jaer 1500 is sy nog met veel Capellen uyt-geset en vergzoot/ als ook de Toorn/ doen van weynig eieraed / is in't Jaer 1566. uyt de grond op-geregt / en is nu met een heerlijke Spits seer hoog na den Hemel verheven. De Pzochie Kerk van de nieuwe zijde / huysden genaemt de nieuwe Kerk / heeft tot beschermsters de Maget Maria en Sinte Catharina, is gefondeert in't Jaer 1408/ of (na het getuygenis van andere) in't Jaer 1414/ een gebou onder de treffelijkste van Europe / gemaekt na't fatsoen van de Kerck van Amiens in Vyanktrijk. Vy na honderd Jaren na haer beginsel is sy eerst volmaekt. De voornaemste stigter is geweest Willem Eggart, een Koopman tot Amsterdam / gebozen tot Gent. Dese / Thzesozier en Rentmeester van de Gzaef van Holland / heeft veel Pzivilegien en Vyheden vooz dese Stad gekregen. Men seyd dat de Gzaef Willem de seste/ hem een uptternate lief de toe-dzoeg: Om dat hy/ sich als vzeemdeling tot Danssik onthoudende / van de voornoemde Eggart in alle manieren met geld geholpen was geweest. Welke weldaed Willem indagtig sijnde / heeft hem terstont na zijn inhulding tot sich genomen / en Heer van Purmerend gemaekt. Doch een half Jaer na't overlijden des Gzaefs / is Eggart nu bedaegt van Jaren / en aengeranst van den Adel / die hem seer hatig was / insgelijks ook van hartseer gestozven. De heylige Stede / een Kerk vermaerd dooz wonderen en Bedevaerden / is gebout in't Jaer 1452. op de plaetse van een Kapel / het welk in't Jaer 1345 gestigt was: Om dat een krank Man op die plaetse de Hostie/ die hy genomen hadde / in het vyer over-gaf: Welke nogtans ongeschonden des anderen daegs onder de assche gevonden is. Dese heylige Kapel (ik stamere met Babel) by gevalgantschelijk af-gebzant / en't voozseyde Auweltjen wederom ongequetst onder het puyn gevonden sijnde / is de heylige Stede in haer plaetse op-gerigt. Doch de oudste Kerk van Amsterdam is Sinte Pieter toe gewyt geweest: sonder twijffel om dat de Inwoonders van die tijd meestendeel Vissschers waren / daerom heeft Sinte Pieter, als Patroon van de Vissschers dat woordeel gekregen. Hunden ten dage verstrekt die selve plaets vooz een Vlees-hal. Het Klooster vande elf duysend Maegden/ ofte van Sint Ursule, is nu het Spin-huys: Het Klooster van Cecilie, nu het Princen Hof: Het Klooster van Bethanien van de Augustijnen Oozden / nu de Latijnsche School: Het Klooster der Carthuysers / gebout van Aelbregt van Beveren / nu een Herberge: Het Klooster van S. Lucie na de derde regel van S. Franciscus, nu het Weef-huys: Het Klooster der Clarissen, nu't Tugt-huys.

Doch ick seyse te verre in dese Zee. Waer soude my wederom Land ontmoeten / by al dien ick de koers niet om-keerde / en een Have sogt: stapels van Papieren souden verepst werden / wanneer ik op dese voet voort ging. Om dan eens te komen tot het gene ik belooft heb / dunkt my nutter te sijn dese dzaed af te bzeken / en een schets alleenlijk na te laten / dan by den Leser den naem te dzagen van een ligtvaerdige. Want het is my niet uyt mijn onthout ontstolen / dat ik belooft heb / de handeling en de saken der vijf dagen / in dewelke Amsterdam wapenen van haer wallen sag / te beschzijven. Mijn Lands-luyden sullen het my niet qualijck af nemen / dat ik dit gevoelen van haer heb: Namentlijck dat de oude dinghen van onse Stad ligtelijk sig verschuylen voor de ogen van die gene / die dagelijks ergens anders heen sien / dan na Boeken. Mijn gelegenthepd laet my te allen tijden toe / om te leven met Menschen voor veel eeuwen / om aen te schouwen de werken en handelingen van onse Voor-ouders. Mijn lief de dwong my eenigsins af de woorden / die ik vande wiege en beginselen van mijn gebooste plaets gesproken hebbe. Ja deselve kan als noch niet haer mond toe-sluyten. Het sal kort af gebroken worden / dat ik vande selve stoffe nodig agt / om agter aen gevoegt te werden.

Wy hebben niet lang van te vozen verhaelt / dat Floris, Willem en Aelbregt, dzie Gzaven van Holland / niet wepnig tot de op-queking van dese Stad / noch in haer kindsheyd sijnde / gedaen hebben. Het was ten hoogsten noodsakelijk / dat de Hemel de gemoederen der Vorsten onses Vaderlands met sulk een dzift van goede genegenthepd aendzeef: om dat sy voorgenomen had / te zijner tijd allzier een heerlijk werk aen de Weereld te vertonen. Na Aelbregt Hertog van Beperen / Pals-Gzave aen den Rijn / Kuwaerd van Henegouwen / van Holland / van Zeeland / ende van Vriesland / die wel de losijkste en meeste vzyheden aen Amsterdam vergunt heeft / is zyn Soon Willem de sesde hem na gevolgt in de heerschappy op 't Jaer 1404 / en heeft tot de vzyheden van zijn Vader en Gzoot-vader / dit (behalven andere weldaden) daer by gedaen: Dat de Burgers van Amsterdam vzy en onbelast van alle markt-tollen soude sijn / zijn geheele heerschappy door. En (om kozt te wesen) ten laetsten heeft ook Keyser Maximiliaen op het wapen van Amsterdam geset zijn Keyserlijke Kroon: Als of hy op die tijd voorsien kon de / dat / gelijck het wapen der Stad de Krone dzoeg / even ook soo de Stad te zijner tijd de Stede-Kzoon met regt soude dzagen van de gantsche Weereld. Het lust my de eygene woorden uyt den Vzief van Maximiliaen hier by te setten. Wy hebben uyt onse eygen proprien wille, speciale gratie en authoriteyt, verleent, gegunt, ende gegeven: verleenen, gunnen en geven mits dese onse Brieven, deselve onse Stede van Amsterdam, dat sy van nu voortaen ten eeuwigen dage toe, haer Wapenen voeren en bekleden sullen, tot eeuwige memorie van onse gratie, metter Kroone van onsen Rijken. Gegeven in onse Stede van Schiedam, den thienden Februarij, Anno 1500.

Doch gelijk dese Stadt meesten tijd haer Gzaven en Opper-heeren tot vzienden heeft gehad / alsoo is deselve niet wepnig aengeranst van dele en verschepde Vyanden. Wie soude van my verepschen een verhaling van de Oozlogen die sy gevoert heeft met de Vytregtse / Vriesen / Kennemaerlanders / Denen en Gelderschen? Wie soude van my begeren dat ik opteleen de twisten der Hoeksche en Cabeljausche / en der verbloekte Weder-dopers / door dewelke hare Wasdom geen kleyne sielte / en haer gkoepen geen geringe beletselen kreeg? dan die gene die lust hadde om staepels van geschiedenissen te lesen. My dunkt dat het voor dese tijd genoeg is / dat wy voor het alderlaetste seggen (vers wijgende de nieuwe heerlijke gebouwen / verwonderens waerdige vergrotingen / en by na alles) dat de

de Hemel met zijn gunst / de regeerders door voorsigtigheyd / in dertig Jaren een heerlijke en verwonderens waerdige Stad byna eens soo groot gemaekt hebben / en heerlijk en verwonderens waerdig.

Het geluk dan en de Wijsheyd hebben onse meermaels genoemde Stad op soo een trap van treffelijkheyd geset / dat sy nu alle de Steden der Weereld over 't hooft siet / ten aensien van haer Rijkdommen / Koopmanschappen en cierlijkheyd. Ik segge dat in veel eeuwen herwaerds de Sonne niet beschenen heeft / een plaetse daer de wellust meer op haer Troon sit / de Rijkdom in grooter overvloed / de sindelijkheyd hneer opgepronckt / de cierlijkheyd aengenamer / de heerlijkheyd uytmuntender. 't Geluk heeft sich daer geruste lijk nedergelegt: de voorspoet is daer sonder sorge te bedde gegaen. En beyde sijn sy niet wakker geweest of ontrust gemaekt / zedert de muyterijen der borgerlijke twisten / als alleenlijk dat onlangs een kleyne donderslag haer door vijf dagen / niet geheel ontsagt of wredelijk opwekte. Ik spreke van de aenkomste van zijn Hoogheyd / hoog loffelijker gedagtenis / met eenige benden Ruyteren op het onvoorsienst door dese Stad. Niet minder heb ik voorgenomen als een oordeler te sijn over dit werk. Wil nochtans yemand weten wat ik gevoele? dit is 't mijne. Namentlijk dat een gemeen man sonder sonde zijn oordeel niet vellen kan over saken die de oberheyd betreffen / en daer hy niet toe geroepen word. In de vierscharen en Raedhuysen sit onse God. Hy ist die den Oberigheyd 't swaerd gegeven heeft / en de heerschappy der Landen en Steden toevertrout. De sonden die daer begaen werden / verwagten de straffen Godts. Wat sal een Burger van sijn Opper-voogden seggen / wanneer sy haer te bupten gaen: Wy seggen immers dat de Heere self in de Regt-banken en stoelen sit. Of sal ik Regter mogen sijn over de Stadhouders Godts / daer de Alderhoogste Regter tegenwoordig is? de stilt wijgentheyd en gehoorsaemheyd is aen ons gelaten / de heerschappy is gegeven aen die gene die boven ons sijn: hy wederstaet de ordonnantie des Heeren / die zijn Oberigheyd wederstaet: hy wederstaet hem ook / die hem tegenspreekt: hy spreekt hem ook tegen / die van hem quaed oordeelt. Ik versoepe dikmaels in mijn gedagten die losse Pennen van veel losser gemoeden: de welke met geen minder onbeschaemtheyd als goddeloof heyd / haer Heder durven dopen in een Jut van lasteringen / tot nadeel van die gene / die sy niet alleen onderdanigheyd / maer ook een goed gevoelen en prijsende tonge schuldig sijn. Wy / door een andere geest aengeblasen / en een af-keer hebbende van alle oordelen / die niet sonder schending van Godts Ordonnantien komen geschieden / hebben voorgenomen dese handeling / daer over al soo veel van te seggen valt / slegtelijk te verhalen. De Groote / en die 't bewint van saken hebben / die selve mogen haer stemmen geven over 't gelijk of ongelijk. Het welke daer het een gemeen Man ongeoorloft is / so stan ik niet sien of het is geoorloft een geschiedenis te verhalen / wanneermen by de waerheyd blijft. Sonde niet de Weereld onverstandig wesen? indien daer ten allen tijden geen Menschen gevonden waren / die hare pennen gebruykt hadden / om de dingen van haer tijd onsterfelijk te maken. Daer sijn geschiedenissen vol goddeloosheyd / daer sijnder vol heyligheyd en deugt / daer sijnder die noch goed noch quaed sijn. De eerste strekken tot een af-keer en verfoeying / de tweede tot een navolging en spoor / de derde sijn voor een nijsselijke nieusgierigheyd / dewelke / behalven de verhaelde eynde / in de twee andere ook plaets heeft. Doch by onse vertelling komt alleen de Prijselijke nieusgierigheyd te pas. En om hozt te wesen / soo lept het met de saek gelegen.

Geen soorten van regieringen immer in de Weereld gevonden soo volmakt / die haer gebreken niet hebben. De geleerde strijden niet wepnig onder malkanderen

in't beslegten van dit geschil / namentlijk: wat de beste manier van heerschen is / of daer een Koning regeert / of daer den Adel en beste van 't Land de saken bestieren / of daer het Volk het hoogste gebied heeft. Het is seker / wanneer sy over dit verschil redenkabelen / dat het alrede by haer vast staet / dat geen van dese soorten buyten gebreken is; Maer dit willen sy alleenlijck hebben: te weten welk quaed het ligste is / en welk men volgens dien behoort uyt te kiesen. In de Koninklijke heerschappy wozd de Tiranny gevreest: In de regering der beste ofte baz den Adel sijn de scheuringe en twistien niet van de minste qualen / die in sulk een soozte van bestiering te verwagten staen. Ons Land staet onder een manier van regeren / die vermengt is met de regering des Adels en des Volx. Het is soo vreemd niet datter verschillen rijsen / daer verschepden hoofden sijn en verschillende gemoeden. En dat 't niet vreemd is / blijkt aen de ervarentheyd van alle tijden / en aen het dzoevig schou-spel / dat ons Vaderland niet sonder sugten heeft aengesien. Dyt dese oorspronk dan quam het van daen / dat sijn Hoogheyd de Ruytery uyt verscheyde Steden heymelijk beschreven had / om den dartigsten Julij Anno 1650. op Saterdags des ugtens vroeg met het opgaen der Poorten / de Stad van Amsterdam in te nemen. Na dat de Vrede tussen Spanjen en 't vereenigde Nederland getroffen was / de Staten nu sulke s'ware Oorlogs magten niet van doen hebbende: schafteden ten eersten niet weynig van sulke nodeloose kosten / voor het Land / af. Daer na in der daed bebindende / dat selfs na dese cassatie / de garnisoenen noch te sterk waren / en te lastig voor 't gemene best / soo wierd ten tweedemael goed gevonden / een reductie en nieuwe cassatie te maken. En uyt dese bonk rees soo grooten Vier. De Provincie van Holland hielt staende / dat het nootsakelijk was / datter twintig Compagnien te Paerd souden worden gecassert: En dat de Compagnien van 70 Koppen souden werden gebragt op sestig / en die van sestig op 50: of om in 't kort te seggen / Holland wilde in dienst houden 2700 Ruyters en 26000 Man te voet. Daer-en-tegen het concept by de andere Provincien lag / datmen sesien Compagnien Ruyters soude af-danken: en datmen van de 201 Compag. van elk vijf soude licentieeren: Als ook datmen in dienst souden houden dzie duysend Ruyters / en 26315 Man te voet. En wat aen-gaet de Officieren: Het Concept seyd-van de gelicentieerde Ritmeesters voor een jaerlijx Tractement te geven twaelf honderd guldens / des houdende een Paerd / om t'allen tijden des noods / en by zijn Hoogheyd gelast sijnde / dienst te doen: Een Capitein te voet agt honderd guldens: Een Luytenant te Paerd dzie honderd en vijftig guldens: Een Luytenant te voet en een Cornet / elk twee honderd vijftig guldens: Een Vaen-drager twee honderd guldens. Des / dat alle deselve ook des nodig sijnde / onder de Colonels Compagnien van de Regimenten / ofte als sijn Hoogheyd sal goed vinden / als Gereformeerden sullen ten dienst verbonden blijven. Hier tegen gevoelden de Staten van Holland en West-Vriesland / dat de gelicentieerde Ritmeesters alleen souden genieten duysend guldens 's jaerlijx / sonder een Paerd te moeten houden / oft eenigen dienst te doen: de Capiteynen te voet seven honderd guldens; sonder mede ten dienst verbonden te blijven / alleen dat sy haer in geen anderen dienst souden mogen laten gebruyken / of dat sy in sulk een geval haer tractement souden missen. Doch het geschil tussen de Provincie van Holland en de ses anderen is soo openbaer; dat ik alrede beroun hebbe van het gene tot noch toe verhaelt is: De blaeuwe boekjens die dagelijx in 't ligt komen sijn vol van dese stof. Niet te min / om de waerheyd ook te seggen / het kan my ook dienen om de eerste oorsaeck van de Amsterdamsche onruste aen te wijsen. Ond ertussen de Staten van Holland by haer voornemen blijvende /

neemt

neemt / zijn Hooghey d een besendinge aen / dooz aenraden voornamentlijk van de Heer van Aertsbergen, aen de particuliere Hollandsche Steden: hoewel haer Ed. Mogende de Heeren Gecommitteerde haden hem aenboden/ dat sy op staende voet de Heeren Staten van Holland en West-Vriesland soude beschrijven/ binnen vier dagen in den Haeg / by alsdien hy zijn reys wilde opschorten. Hy neemt dan niet tegenstaende / onder andere zijn weg op Gorichom. Die van Amsterdam / dese daed in de schale van een regt sinnig oordeel leggende / gevoelde dat het streed met de dier-gelogte wyheyd : dat ymand de resolutien Staeds-gewijs genoozen/ in 't particulier sogt om te stooten : En nit ook van te vozen verseeker sijnde / daerter soude gevonden worden / die of upt swalkheyd / of dooz lieyn verstand / of op hoop van gunst / van de regte weg soude afgelept worden of selver afgaen. Hierom agtede sy nodig om de Heeren Oergens en Hallelaer na Gorichom heen te senden / met brieven van hare Agtbaerheyd / versoekende dat zijn Hooghey d doch derwaerds niet gelieste te komen / met sodanige besending. Middeler tijd verwozdert de voorgemelde Prins zijn reys / en komt ten laetsten ook tot Edam.

De Heeren Geelvink en Spiegel, vergeselschapt met de Secretaris / doen wederom beleet delijk het selve versoek op hem. Dit alles niet tegenstaende / Zijn Hooghey d neemt zijn reys / tegen wil en dank / tegen 't beleed versoek der Stad/ na Amsterdam / en beschrijft zijn aenkomste op drie uiren na middag. De Ed. Heeren Burgermeesters hier van verwittigt (on-aengesien het affront en aenkomste met sulke onwetteliyke besending) doen stracx geen kleyne kosten en prezparatien / om den Persoon van Zijn Hooghey d feestelijk te verwelkomen. Het geschut wozd nevens de Nieuwe-brug geplant (onder de welke hy soude dooz-varen : want zijn repse lag herwaerts aen upt Water-land.) Den Ammerael altijd met Schepen en Ligters gepzopt / wozd ledig gemaekt : En aen den Dam een Stepgering van planken over 't water toe-bereyd / om te gemakkelijker op te treden. Op het Princen Hof stetmen een kostelijke Maeltijd toe-regten / en haer Zalen gereet maken / om een heerlijk Huys-besting te verschaffen wood den aenkomenden Vozst / met sijn Hof-houding. De twintig Vaendels der Bozgery komen inde wapenen : en die gene self / die sich upt-gekogt hadden van de Schutterey / moesten nieuw geweer kopen / om hem in te halen. De wegen staen aen weder zijde met gewapende Burgers beset/dooz dewelke hy gaen soude. Men hoozde niet dan blij gejuyg en toe-wensingen van nder een. Niemand kon by sich houden de liefde die hy toe-draeg tot Zijn Vozst : De stemmen en 't geroep gaben genoegsaem een getuygenis / dat hy in 't herte verbozgen lag / die sy dooz Stadt-houder erkenden. Ondertussen Sijn Hooghey d komt dooz de upt-geschreven tijd met een Sloep bedekelijk inde Stad. Soo dat alle przparatien te vergeefs en vruchteloos waren. De Ed. Heeren Burgermeesters / die hem op sulk een uur niet verwachtende waren / lieten niet te min het Canon los branden / en de Burgery / ontallijke eerschoten doende / dooz by 't Princen Hof treklien / daer Zijn Hooghey d met de Burgermeesters upt de vensters lag; dewelcke hem des abonds een heerlijke Maeltijd deden toe-bereyden / daer hy weygerende van te eten/zijn eygen kost dede opdissen. Des anderen daegs lag de reys na Haerlem : Ettelijcke Vaendelen der Bozges komen wederom in 't geweer/ om/ gelijk sy hem niet hadden konnen in-halen dooz sijn schielijke aen-komsten/ ten minsten haer genegenthey d te toonen in het upt-leyden. Hier quam by de Ruyterij / bestaende upt de dooz-naemste der Stad / omhangen met goud en silver / en geseten op upt-gelesene Paerden. De weg / dewelke de naeste was / en die men meende dat zijn Hooghey d soude nemen / na de Haerlemmer-poozt / was den Dam over / de

Nieuwen-dijk langs. Daer stonden de Burgers en Ruytery verwachtende / om hem te gelepden. Maer hy zijn af-scheyt aen 't Stadt-huys genomen hebbende / laet de Koets op sijn schielijkst voort-slaen / en tijd een andere weg / langs de Keysers gragt / na de poort. Dit was 't laetste vertreck van zijn Hooghepd upt Amsterdam. Onder tusschen is in den Haeg sterk gehandelt van het af-danken en reduceren der Soldaten.

Ter wijlmen met de saeck vast besig was: Soo is ten langen lesten die donder-slag uptgebosten / de welke de gehele Weereld over klinkt. Het was die bedroef de en aenmerkens waerdige Saterdag / de welke quam op den 30 Julij Anno 1650 / die gesien heeft twee voorvallen in Holland / daer Holland geen kleyne krak om gelwegen heeft / en niet weynig van haer heerlijkst luysier verlozen. Ik kan niet seggen / of de stoutmoedighepd in de selve meer zijn geweld getoont heeft / dan of het geweld selver in het midden van de Vrede met Gozlogs vier de overhand heeftwillen hebben. De oozdelen der Menschen sijn alsoo verschepden / gelijk de hoof den en de gedaenten der Menschen. Dat dit waeragtig is / blijkt aen onse drocvige tijd: in dewelke het vereenigde Nederland sich alsoo aenstelt / dat het by na de naem van Vereenigde niet meer mag dragen. Het is gesplitst in gevoelen / en is gescheurt in oozdelen. Niemand wozd aldaer gevonden / die niet / ofte upt een verkeerden yver / ofte upt insigten op profijt ofte upt toedragende lief de tot zijn Vadderland / of upt eerbiedighepd tot den Edelen en Hooggebozen Vorst / weg gerukt wozd na de eene of na de andere zijde. Behalven de Huysen en straten / soo dragen / van dus danige twee spalt in discoursen / de Schupten en Wagens geen kleyne getupgenis. Men weet wel / dat niet alleen de gemene man / maer dikwils ook lupden van satsoen / in Schepen en op Wagens Rigter-stoelen opregten en Raet-kamers maken / om het gehecle Land seer dwaesslijk te regeeren. Doch om te komen tot ons voornemen / wy hebben gewag gemaekt van twee voorvallen; de eerste is dese. Op den 30 Julij dan te agt uuren / sont zijn Hooghepd een van zijn Kamerbewaerders na de Burgermeester de Wit van Dozdzegt / die in den Haege Gecommitteerde Raed van Holland was / na Jan Duyst van Voorhout van Delst / die mede in 't Collegie van de Gecommitteerde Raden sat / na Burgermeester de Wael, en Pensionaris Ruyl, na Pensionaris Keyser van Hoorn / en na Pensionaris Stellingwerf van Medenblik / welke vier laeste waren gedeputeerden van hare Principalen ter Vergadering van de Ed. Grootmogende Heeren Staten van Holland en West-vriesland. Dese / onbewust sijnde van eenig quaet / quamen vaerdig op dese tijding / en wierden terstont yder in een bysondere Kamer gelepd. De saken die haer te last gelepd konnen wozden sijn dese. Eerstelijk de Wit, had tegen Cappelle Heer van Aertsbergen, die de Stad van Dozdzegt vzp onfatsoenelijk bejegende / wat hevig uptgevaren / en wakker stof gelevert. Duyst van Voorhout wierd in hegtenis genomen / om dat zijn Hooghepd op Delst verstoozt was / en voornamentlijk op Meerman, Burgermeester der selve Stad / die niet tegenwoozdig was. Stellingwerf, om dat hy upt de naem en last der Stad Medenblik van zijn Hooghepd versogt had / dat hy doch niet gelief de de moepte te nemen / om tot Medenblik te komen / met die besending die hy hadde. Ten tweden / wat de andere dzie / als de Wael, Ruyl en Keyser gengaet. Dese hadden van gelijke deselve of diergelijke Feyten begaen / om dewelke sy de bewaringe van een Kerker waerdig geoozdeelt wierden. Dit dan alsoo besteit sijnde / wierd de Heer Cats, Raed ende Pensionaris van Holland by de voornoemde Prins ten Hove ontboden: aen dewelke Zijn Hooghepd met onstseltenis openbaerde het gevangen nemen der ses Heeren: als

mede

mede hoe dat hy 60 Compagnien met een goet getal Ruyters onder 't beseyd van Graef Willem van Vriesland na Amsterdam hadde afgevoordert / aen dewelke hy niet twijfelden / of sy waren nu al binnen de Stad. De Heeren van Amsterdam hadden sich omtrent tien ueren na het Hof begeven; dewelke / alsoo de Heer Cats noch niet binnen was / sich middeler tijd onder de Galderij onthielden by 't Schild-wagters Huysse / also het regende. Een half uer daer na Cats inde vergaderinge komende / dede verhael van het gevangen nemen der ses Heeren / en het inneemen der genoemde Stad: niet sonder de aldergrootste verschrikking der gantsche Raed. Maer die van Amsterdam / dewelke haer aldermeest dese swaerigheyd ter Herten troockten / pakten sich schielijk weg / en huerden twee wagens na Amsterdam / dewelck haer voor-uyt gegaen sijnde / aen 't eynde van het Bos / opnamen. Het waren de Heer Corver, regerende Burgermeester / en de oud-Burgermeesters Geelvinck, Hallelaer en Graef, Gedeputeerde / die op dese dryvuldige en schielijke blixem voor den volgenden donderslag voorsagen / latende de Heer van Purmerland als Schepen / en de Pensionaris Boom in den Hage blijven / als mede de Burgemeester Bakker in de gecommitteerde Raden / en Schaep in de Raed van Staten. Doch behalven de voornoemde / vertrockten ook de Pensionaris Riccen van Purmerent / en de Secretaris van Edam / dewelke te voet tot Leyderdorp toe gingen. Maer omtrent deselve tijd dat Cats dese tijding in den Raed brangt / quâ de gehele Guarden in de wapenen / en verdeelde sich op het Hof in drie delen / met voornemen / soo uytgestroopt wierd / om na den middag om prijs te schieten: onder welke dek-mantel noch vijf Colonels Compagnien / als van Delft / Rotterdam / en Schiedam op ontboden wierden / die ook op dien selven namiddag / de klock twee uren / aldaer aen quamen. Doch voor haer komste was de tijding al den gehelen Raed voor / van het gevangen nemen der ses Heeren / en inneemen der Stad Amsterdam.

Tot welk verhael eer ik kome / moet ik yets wonders verhalen. Een Maend van te voren eer Amsterdam berent wierd / wanneer geen Mensch in Holland / ja in Nederland van sulck een ongeval dromen kon (of het moste wesen dat Tijn Hooghevd dese daed al lang in den sin hadde gehad) kreegmen Brieven uyt Londen en Danssik / vande belegering der voor-noemde Stad. 't Is seker datter somtijds vremde dingen inde Wereld gebeuren; soo by gedal / als door bestieringe en werckinge der Geesten. De voorseggingen hielden op met den laetsten der Propheten Malachias. De Propheten in het Oude Testament deden hare Prophetien of door Godtdelijcke aenspraken / of door gesigten / of door dromen. De voorden die van haer voortquamen / quamen van den Alderhoogsten. De saken / die sy openbaerden / kon niemand weten / dan die de Geest des Heeren aengeblasen had. In het Nieuwe Verbond leesmen ook van Propheten / gelijck als van Philippus, dewelke den gelovigen eenige bysondere uytkomsten te kennen gaven. Dese wisten dan toekomende dingen / maer dewelke aen geen voorgaende voorsaken hingen: Want anderssins kan de Duyvel ook door gedolg en door erbarenthepd veel weten en voorseggen: en in de mond der godtdelosen leggen / het gene hy voorsiet door gedolg / (hoewel niet 't eenemal onfeylbaer: want God kan den swier en den gemene loop der natuer omkeren en veranderen) dat geschieden sal. Calanus den Indiaen / doen hy hem selven levendig op 't Vier werpen soude / wierd van Alexander de Groote gevraegt / of hy niet yet wes te seggen of te belasterhad? antwoorde: Jn 't kort sal ik u sien. En kort na dese vryswillige dood dan Calanus, is Alexander gestorven. 't Sy dat de Indiaen hier alleenlijk na geslagen heeft; 't sy dat de Duyvel / de listen van 't vergif en de raedslagen van Alexan-

ders Moordenaers wetende/ hem sulks heeft ingegeven. Hier is weynig aengelegen. Dit willen wy alleenlijk seggen/ namentlijk/ dat somtijds eenige uytkomsten/ of by geval/ of door inblasinge des Satans van te vooren gespelt werden. Maer het komt noch beter te pas/ het welke weynig voor de groote Veld-slag/ tussen Pompejus en Cæsar, in de Pharsalische Velden gebeurt is. Wie sal het met vergelijken by dat voorval/ dat Amsterdam voor zijn bereyming gesien heeft? Namentlijk eer dat die twee machtige Legers met de kragten des verdeelden Aerdbodems malkanderen slag leverden/ wierd te Ptolemais en te Antiochien sulk een gekrijt van Soldaten en gelnars van wapenen gehoort/ dat de inwoonders sich alle te gelijck na de mueren begaven/ om de Stad te verdedigen. Doch ik brenge dese geschiedenis lichtelijk te vergeefs hier by: Voornamentlijk om dat eenige/ die de gheymenis van dese saeck eenigsins meynen te weten/ rond uyt seggen/ dat dese aenslag van Zijn Hooghepd lang in de Meulen is geweest/ en dat yemand van sijn heymelijke Raed/ medelijden hebbende met Amsterdam/ over het naliende ongeval/ van dit voor-nemen/ de Stad heeft willen waerschouwen/ over Duydsland en Engeland. Maer ik kan niet sekers hier van seggen/ als alleenlijk/ dat het seker is/ dat de voorseyde tijdinge uyt Londen/ Danzig/ als mede Genua/ lang te Amsterdam is geweest/ eermen tot Amsterdam iets van de saeck wist.

Het is mede aenmerkens waerdig/ dat 6 dagen eer Amsterdam berent wierd/ de Stad en het om leggende Land merkelijk voor een uyt-nemend ongeluk bewaert is. Buyten de Haerlemmer Poort wierd op de Dijk een Schut-sluys gemaekt/ om door deselve het buyle water met Molens in het Y te lossen. De Dijk wierd dan door gegraben/ en voor dit gat een ander nieuw Bolwerk tot beschuttinge voor het water gelevd. Ondertussen wies het water met de wint kragtig aen/ soo dat de persing soo seer de oberhand nam/ dat de nieuwe aerde doorgescheurt sonde hebben/ ten sy een Boer/ by geval dit langs passerende/ in aller haest het gevaer aende Heer Cornelis Bikker hadde aengedient/ dewelke terstond klockie werk-lieden derwaerds heen schikkende/ en seifs inde regen en wind tot den avond toe het Volk aendrywende/ belet hadde/ dat dzoevig en schadelijk ongeluk. Het is sonder twijffel dat die water-noot van te vooren heeft willen spelden het ongeval/ 't welk de Stad sonde oberkomen. Daer is behalven dit noch een voorspook geweest: het welke/ hoewel het kinderlijk schijnt/ om dat het van kinderen genomen is/ soo bevind ik 't niet te min aenmerkens waerdig: dat een Maend voor dese aen-slag/ de Jongens die gehele tijd/ so besig waren met Compagnien op haer manier uyt te maken/ met Capiteynen/ Luytenanten en Vaendzagers te verkiesen/ met geweer/ degens/ Pieken/ Slupers en Plupmen te dzagen/ met Trommels te slaen/ met sich in slag-ordens te setten/ dat dele op die tijd daer agt op slaende/ het selve doen al voor een voor-bedupdsel namen/ van een nakend' voorloogs ramp. Doch het zy hier mede soo het wil/ altijd dit isser op gevolgt.

Zijn Hooghepd/ Prins Willem van Oranjen, saliger gedachtenis/ het zy door een ingebeeld ongelijk/ het zy om yet anders uyt te werken/ had voor sich genomen met ettelijke Compagnyen Ruyters de Stad van Amsterdam in te nemen: den aenslag was aldus belept. Voor eerst had hy een gerupme tijd van te vozen heymelijke Patenten uyt-gegeven aen verschepde Garnisoenen/ om op een seekeren dag na Amsterdam sich te verwoorderen: De Officieren waren bedektelijk gewaerschout/ dat sy haer Volk van Kousen en Schoenen wel voorsien souden. Ondertussen hadden ettelijke Soldaten/ ook last gekregen/ om eenige dagen van te vooren sich heymelijk na de Stad te begeven/ en omtrent de twee Poorten de Ne-

Regulièrs en Sint Anthonis sich te onthouden : om met de aenkomst der Ruyters deselve te oberweldigen. Daer waren ook twee groote Schepen langs den Amstel binnen de Stad komen drijven tot aen de Lange-brug/ geladen (soo men seyd) met meer als twee hondert Soldaten. Dese souden ook op het gerugt uytkomen/ en den anderen aen de voorseyde Poorten bystand doen. Welke alle/ den aenslag misluckt sijnde/ weder stille weg kropen. Het was tussen den negen-entwintigsten en dertigsten Julij/ tussen Dyndag en Saterdags des nagts/ dat het werk sonde aen-gaen. Ruitmeester Mom, met 8 Compagnyen Ruyters uyt den Bos/ en twee uyt Bzeda/ dien den aenslag toe vertrout was/ had sich daegs te vozen/ te weten op Dyndag/ begeven na Hindersum/ een Dozp bp Amersfoozt/ het welke hy met soo stercke wagten beset hielt/ datter niemand in of uyt en kon/ om eenige tijding ergens te brengen. Alsaer deylde hy zijn Volck in drie Trouppen/ en voorsag sig van goede Guidens/ die de wegen konden. Met den avond braek hy op/ wanneer het hart begon te regenen/ en de duysterheyd soo aennam/ dat de wegen by na niet langer kenbaer waren. In dese duysterheyd reden sy tot aen een kruys-weg/ daer de Guidens aen twijfelden/ wat de regte was. Hier stonden de Ruyters stil. Middeler tijd gingen de Guidens voor uyt/ om den regten weg te soecken/ dewelke/ wanneer sy denselven op-gespeurt hadden/ keerden weder tot de eerste Troup Ruyters/ die op haer seggen voort marcheerden/ sonder de twee andere Troupen daer van te verwittigen/ meynende dat die wel volgen souden. Dese vande voortogt der eerste geen kontschap hebbende/ bleven langen tijd stil staen/ terwijl de andere haer reys verbozderden. Als sy nu lange tijd gewagt hadden/ eer sy wisten/ dat de eerste voozt getrokken waren/ reden sy mede voort/ d'eerste weg in die sy best oozdeelden/ en quamen een uur of anderhalf gereden hebbende/ weder te Hindersum: Soo dat het dooz dit sukkelen/ dzie uren verscheelde/ eer sy op de beschepden plaets quamen/ daer sy op een sekere ure moesten sijn/ en effen die dzie uuren was het te laet. Alsoo was de duysterheyd en misleyding des weg/ de oorsaek der misluckinge van desen aenslag. Ondertussen quam ook bp geval de Bode van Hamburg ontrent dit Volck/ aen het eynde van de Amersfoozder Heyde/ en bzagt de tijding des morgens vzoeg inde Stad/ dat hy veel Ruyters vernomen had herwaerds aen-trekkende. Het duerde niet boven twee uren daer na/ of eenige van de Muyden/ eenige van de Gouwerkerk/ vermoept en mat vande spoedige en haestige reys/ hier en daer te slapen. Dese schielijke aenkomst van 't kryghs-volck bzagt soo een ontsteltenis in de Stad/ dat 't on-uytspreklijk is. Terstont op de eerste tijding wierden de Bruggen op-gehaelt/ de Poorten toe-gesloten/ 't Geschut rontom op de Wallen gebzagt/ en de twintig Daendelen Burgers/ en dzie Compagnyen Soldaten/ die in Stads dienst sijn/ in 't geweer. 't Was verwonderens waerdig om aen te sien/ hoe een Stad gewent tot rust en vreede/ in een ogenblik so couragieuselijk de wapenen kon aengozden/ om selfs voor honderd duysend Vyanden te bestaen. Op de passagien/ daer des Prince Volk langs quam/ wierden metale Kartouwen geplant. Op de Leeuwenburgs-brug/ dewelke met een uyt-nemende langte over den Amstel heen geslagen is/ stonden agt metale Blasers/ die den Amstel en de wegen aen beyde de zijden bezijden konden. De Poorten/ voornamentlijck Sint Anthonis/ Regulièrs en Heylige-wegs/ wierden behalven vande Daendels der Burgers/ van diergelijke schildwachten bewaert. De Wallen krijoelden in 't eerst so van Volk/ dat sy niet te gebruycken waren: Op welke disordre terstont order geset wierd/ de wagten met geschoze Picken de Passagie belettende. Niemand wist in 't eerst wat dit te seggen was. De loozens vande gemeene

en Man quamen meer dooz verbaesthepd / dan dooz kennis. Yeder een was doende met zijn werk / en wierde als met een Donderslag te gelijk neder geslagen. Daer stont een party / en ginder een ander trop. Men stak de Hoofden t'samen / en niemand die den regt en sin treffen kon. Dan wierdter een gevonden / die een schere tijding had / dat het Keyserschse waren / dewelke upt eenig ongelijk dese Stad sogte te belegeren / en in een bloed-bad te-stellen. Een ander had nader onderregting / en had van die en die / dewelke by het Volk geweest was / verstaen / dat de Lotheringse / die over een wijl in de Meyerye van den Bos hadden gelegen / sig herwaerts heen hadden gerukt / alleenlijk verlekkert op de Rijkdom van Amsterdam. De derde quam te Paerd van Ouwerkerk / en was lang nagejaegt / ten lesten noch ontkomen. De vierde wist voorseker / dat het Hessen waren. Jn't kort / yder een sprak en verserde upt verbaesthepd / dat hy oozdeelde soo te sijn. Daer was geen eenig Mensch die in het begin wist van het Prince Volk. Onder sulke praetjens vermengden de Vzouwen haer kermen en klagen: de swakste onder den hoop / meenden dat het om haer lijf en goed te doen was / en beklaegden vast haer ongeluk / dat sy tot sulk een tijd over geleeft hadden / in dewelke sy in't midden der Vzede in een Stad die midden in het Land lag / vooz de moetwil der Soldaten onbeschermt stonden. Men vond daer / die sich van lijf togt voorsagen / en Vzood vooz twee en dzy weken op klogten / op dat sy ten minsten ten tijden van hongers nood in de belegering sich by't leven souden behouden. Eerwijl het Volk met dusdanige angst bevangen was / sloegen de Trommelen / en werden Soldaten in de naem der Burgermeesters van Amsterdam: dewelke terstont met groote hopen op de Waeg / het Prince Hof / en het Oost-Jndisch-hups aen genomen wierden. Yder Soldaet wierd daegs gegeven 10 stupvers / en een Matroos te water 20. De toeloop van't volk was uptnemende groot / en deselve duerde tot s'Woens daegs na middags den 3 Augusti; op welke tijd men van het verdzag begon te hozen. Dan de vier Burgermeesters was een overleden en twee bupten de Stad / de last lag op de overige Heer Cornelis Bikker, Heer van Swieten. Dese / den Raed vergadert hebbende / stelde ozde op alles. Onder-tussen was Zijn Hooghepd in 's Gzaven-Haeg: Alwaer op die selve Saterdag / dat dit te Amsterdam alsoo toe-ging / over al upt gestropt wierd / dat Gzaef Willem van Vriesland met seventig Compagnien / soo te voet als te Paerd / binnen Amsterdam was. Want daer wierd niet getwisfelt / of de saek was wel geluk; by alle die gene / dewelke bewust waren van desen aenslag. Gzaef Willem was middeler-tijd gekomen tot Abcoude / werwaerds heen de Stad terstond eenige upt den Raed sond / onder dewelke de Heer Schepen Huyde-koper, Heer van Maerseveen was. Op de Wzage van dese / hem afvoozderende / upt wiens last en bevel hy met Krijgs-volk af-quam / wierde Zijn Excelentie upttermaten verschrikt: Ja soo / dat hy sonder woozden te maken / dese Brief aen hem overgaf / niet sonder teekenen van een grote verbaesthepd.

Erentveste, Voorsienige discrete, bysondere goede Vrienden:

LEst-mael in u Stadt sijnde, voor den dienst van 't Land, soo beb ick soo vreemt van U L. bejegent geweest, dat om dierghelijcken niet meer onder-worpen te wesen, heb ick Graef Willem van Nassouw, met by-hebbende Troupen in U L. Stadt willen schicken, met Ordre, om alles daer in ruste en stilte te holden, op dat het gene ick U L. [illegible] den dienst van 't Landt rakende, my niet door eenige qua-

lijck geintentioneerde en kome belet worden. Daer toe ick dan van U L. begeere de goede hand te willen holden. En ons hier op verlatende, bevelen wy U L. inde protectie des Alderhooghsten, ende verblijven U L. goeden Vriendt:

Hage, den 29 Julij 1650.

G. P. d'Orange

Doch behalven dese/, had hy ook een geschreven aen de respective Provincien van Gelderland/Zeeland/Vytrecht/Vriesland/Overyssel/Stad Groeningen en de Ommelanden. 't Opschrift en inhoud was als volgt:

Edele Mog: Heeren, bysondere goede Vrunden;

ALsoo de Hoog-Mog. Heeren Staten Generael deser Vereenighde Nederlanden, Ons den vijfden Junij lest-leden, hebben versocht ende geauthoriseert, om alle noodige ordre te stellen, ende die voorsieninge te doen, ten eynde dat alles in goede ruste ende Vrede werde geconserveert, ende insonderheydt gemainteneert ende vast gestelt de Unie met den gevolge en aenkleven van dien, ende in tegendeel geweert ende te gemoet getreden, het gene dat contrarie van dien soude mogen werden voorgenomen, ende dat wy niet yegenstaende alle goede ende vriendelijcke middelen van Inductie, soo door de Generale Regeeringe, als door ons selfs Persönelijck, respectivelijck by de Heeren Staten van de Provintie van Hollant ende West-Vrieslant, de Heeren Leden van dien in het bysonder aen-geweest, dagelijcks hoe langhs soo meer klaerlijck voor ogen hebben gesien ende bemerckt de apparente, disorden, confusie, scheuringe, ende dissipatie vande op-gemelte Unie door de Meneezende aendringen, oock saggillatien van eenige quaetwillige Persönen vande Vergaderinge, opgemelte Provintien van Hollandt, oock anderen binnen der selver Provintie gesteunt ende gesupporteert wesende, by, ende van wegen de Regeeringe der Stad Amsterdam, ende der selver Gecommitteerden, soo hebben wy (om sodanige quade meneez ende slim beleydt te stuyten ende te hant-haven,) de meer gemelte Unie hoogh-nodigh ende voor den Landen dienstigh geacht, op-gisteren morgen voor den middagh te doen Saisferen de Persönen van de Heeren *de Wit van Dordrecht, de Wael, ende Reuyl van Haerlem, Van Duyst van Voorbout van Delst, Keyser van Hoorn, Stellingwerf van Medemblijck.* Ende hier-en-boven den Wel-geboren *Heere Grave Wilhelm van Nassou*, Stadt-Houder van Vrieslant, onsen vruntlijcken lieven Neve, met een goede nombre van Compagnien Ruyteren ende Knechten te senden naer Amsterdam, om deselve Stadt by de Unie te conserveren, wesende het eenighste ende resterende middel boven alle voorgaende aengewende vrundelijck Tentativen, om het Landt in rustе, eenigheydt ende onderlinge Vrede te onderhouden, vertrouwende dat de boven-verhaelde saecken U Ed. Mog. niet alleen aengenaem en sullen wesen, maer oock de goede hand bieden, ende houden, dat die saecken werden gemainteneert, ende tot een goedt ende verseeckert eynde gebracht, waer door U Ed. Mog. sullen bethoonen de continuatie van der selver affectie, ende onveranderlijcke genegentheyd tot conservatie van 't gemeene Vaderlandt: Verklarende voor God, ende U Ed. Mog. dat wy in desen geen andere intentie oft oogh-merck en hebben, als de voorsz Conservatie, sampt de hand-havinge vande ware Christelijke Gereformeerde Religie, daer voor wy bereyt zijn ende blijven, Bloedt ende Goedt op te setten, ende vervolgens den Staet van 't Landt in 't Ge-

nerael, ende U Ed. Mog. in't bysonder getrouwelijk te dienen, dat kenne Godt Almachtigh, in wiens heylige beschermínge wy U Ed Mog. zijn bevelende, *in den Hage den 31. July, Anno 1650.*

Onder stont: *V Ed. Mog. Dienst-willige Vrunt,*

Ende was Onderteeckent

G. Prince d'Orange.

Maer dese aenslag alsó / door de bestieringe des Alderhoogsten misluckt sijnde / wierd een brief afgevaerdigt uyt het quartier van Graef Willem, ou trent Abcoude: die Sijn Hooghevd ter hand quam des Saterdaegs 's avonds / soo hy over Tafel sat: in dewelke de hinkende Bode met de schandelijck misluckinge gespelt wierd. De heroerte van de Prins / die niet en twijfelde aen de goede uyt-komst van zijn aenslag was soo groot / dat hy als uyt-sinnig van de Tafel opstaende / den brief ettelijcke malen met de voeten trapten. Des anderen daegs op den 31. July des Sondaegs / na dat hy uyt het Clooster / een Kerk daer hy gemeenlijk de predicatien hoorde / sich na huys hadde begeven / en zijn middag-mael gehouden / nam terstond tusschen twee en drie uuren te Paerd zijn repse door Leyden uyt den Hage na Amsterdam / met een geboigh van verscheyde Edelen en Heeren / alle te Paerd sittende / en met een geselschap van omtrent 150 Ruyters / die des nagts tusschen Saterdag en Sondag in den Hage waren aengekomen / bestaende meest uyt sijn Guarde tot Arnhem in guarnisoen leggende. Middeleer tijd hielden de Ed. Hog. Mog. Heeren Staten van Holland vergadering / om de beste voorslag in dese gevaerlijcke voor-val te vinden. Het Hof / van dat Sijn Hooghevd uyt de Kerk quam / tot dat hy uyt den Hage reed na Amsterdam / was soo gepropt met menschen / dat het te verwonderen was. Yder een wierd door de nieusgierighevd daer heen gedreven / om na de gelegenthevd der voorseyde Stad te vernemen. Sommige hitteleden sich selven / wanneer een uyt den hoop verseckerthevd had / dat Weesp en Muyden waren ingenomen en met krijgs-volck beset. Het benauwen van Amsterdam klonck haer als een verzugde-Basuyn in de oozen. Het schijnt of de voorspoet niet wesen kan sonder benijding. Ja het geluck is van sulck een natuer / dat het altijd de agterklap na sich sleept. Een mensche sal niet lichtelijck wangunstig sijn op die gene / die de rampen en tegenspoeden niet overgelaten hebben / dan ellende voor hem selven / en deernis voor een ander. De groote / die door de segenen op gewassen sijn / en met vijsdommen versadigt / en met pzagt verciert / die selve ijveren de meeste aenstoot / van de begeerlijckhevd / die door een nijdig oog de hooghevd / van andere aensiehout. En nimmer is dese vyandschap grooter / als wanneer de hovaerdighevd in een Edele af-komst / en de Edele af-komst met armoede en kaelhevd / het geit van geringe hoort klinken / en de pzagt en koselijckhevd van gemene Burgers moet aensien. Ick wil niet seggen dat de Schat-kisten van Amsterdam / hoewel met vaste sloten toegesloten / niet gedurig open staen voor de begeerlijcke wensehen van beroopde / die op haer bloed roemen. Dat is tot daer toe. Ick moet mijn selven hier een brydel in den mond geben / of ick soude de magere Tupsen wel seltsery doen bijten. Doch gelijck eenige sich na het Hof begeven hadden / om haer lust te versaedigen met de dzoevige tijdingen voor dese Stad / en blijde voor sulcke wangunstige en partijdige / soo wierden in het tegendeel wederom andere gevonden / die niet sonder medelijden de uytstroopingen

van

van ongeval aenhoorden. Het was verwonderens waerdig / om aen te sien het gewerm van Menschen. Daer stont een Trop van 50 of 60: en dzie vier onder den hoop speelden de Bzalt met de Snater. De eene wilde / de Stad op soo een manier antasten: de andere wist wederom een ander middel om binnen de selve te geraken. De derde wilde Granaden over de Mueren werpen / om de Hupsen om berre te slaen / en vyer-ballen in de daken schieten / om de Stad in bzand te steken. De vierde was noch meer erbaren in het stuk van den Oozlog / en wilde de Stad rontom te Land en te Water vast besluyten / en alsoo dooz hongers nood tot obergeven dwingen. In een andere hoek hielden wederom andere een vergadering / en gaven vast dan deze raed / hoe de belegerden sich best in postuer souden konnen setten / om allen aenstoot mannelijck uyt te slaen.

Dit waren de praetjens geweest van de gemene Man; wanneer de ses gevangen Heeren des nagts tussen den lesten Juny en den eersten Augusti / dooz last van Zijn Hooghepd / met twee Carossen / versekert van een trop Soldaten / dzie en dzie by malkander na het Anps te Loevenstepn sijn gevoert. De bewaring was streng / en het opsigt by na wreed. Want dooz eerst sat een gewapende by haer in de Koets / die niet toe-liet / dat sp anders als haer Moedertijcke Tael spraken: het wierd haer strengelijk verboden de Latijnsche Tael te gebruycken. Wanneer de natuer haer nootsaeklijkhepd voldoen wilde / terstond maekten de Soldaten een halve Maen / en stonden rontom haer met geladen Roers. De gevangenen wisten van malkander niet / dooz dat sp in een Herberg quamen om te plepsieren / daer aen een Tafel geseten sijnde / verstonden sp eerst / wat Persoonen het waren. Een tweede / op Loevesteyn wierd yder in een bysondere Kamer gest / so dat de een den ander noch sien noch spreken kon. De bzieven selfs / op dewelke niemant zijn Handen geset had / dan de sugtende Bzouwen en bedzoefde Kinderen / mogten haer niet obergelevert werden / hoewel sp niet dan groetenissen en wenschen in sich besloten / dooz en al eer de Commandeur deselve opgebzoken / en doozlesen had. Het wierd op haer ernstig en ootmoedig versoek van Zijn Hooghepd haer niet toegestaen / dat sp eenig Papier mogten krygen / om een slegte Bzief te beantwoorden. De Dienaers waren vier in getal / de Knegt van de Wit, van Duyst van Voorhout, van de Pensionaris Ruyl, en een Bode van Haerlem dooz de Burgemeester de Wael. Dese wierden met een derde Karos mede na Loevesteyn vervoert / alsoo streng gevangen als haer Heeren. De andere twee Pensionarissen hadden geen Knegts; Doch het Toontien van Pensionaris Keyser, was by hem / om de tijd wat te verdzijven. Dit is het verboeren der ses Heeren / daer over al soo veel van gesproken wozd. De ontslaging is op dese tijd gedaen. Te weten Duyst van Voorhout is weder los gelaten op den 17 Augusti / de Wit den 19 / de Wael en Ruyl den 21 / Stellingwerf en Keyser quamen den 22 der selver Maend in den Haeg.

Onder de gemene Man valt over en weder veel te seggen van dese saek / als mede van de blokquering der Stad Amsterdam. Na de oorsaek en redenen wozd veeltijds meer gesist en geraden / dan dat ymand van de selve seekerhepd heeft. Als spreke van dese gene / die van het Hoer des Lands afgesondert sijn / en buyten Raed-kamers en Rigter-stoelen uytgesloten / een vergeten Burgers leven leyden. Heeren Boeken sijn duyster om te lesen: en de voornemens van Dozsten en Koningen sijn dieper dooz de ogen des volx / dan den afgront is. Het sijn verborgen plaetsen / daer de Oberigheyd haer besluyten maekt. Daerom wil ik niet ligtelijk van dese saek oozdelen. Alleenlijk dat magmen seggen / om dat het yder een klemmelijk is / dat de Heer van Reynswoude / die van wegen de Provintie van

Dytregt / en Alexander Capelle, Heer van Aertsbergen, in de selve Generaliteyt van wegen Gelderland Gecommitteert / geen kleyne aenstokers en oproyers van dese twee dzoevige aenslagen sijn geweest. Sy moeten weten met wat redenen en billijkheyd. Wy geven haer oder aen het oordeel van verstandigen / en al seyde ik verscheyningen / daer was weynig aen gelegen / en hegten weder onsen afgebroken draet aen.

Sijn Hooghepd quam dan op Sondag te Amsterdeen / een Doyp anderhalf uur van de Stad / op de weg na Leyden. Doch voor de Sondag / te weten op die selfde dag / dat het voornoemde Volk voor de Stad gekomen was / hadden die van binnen sich soo wel voorsien / dat het te verwonderen was / hoe in die korte tijd / en etelijke Compagnyen konden aengenomen worden / en het Geschut tussen Schants-korven / behoorlijk geplant / en de Burgers in haer wagten verdeelt / dewelke met tien Vaendelen te gelijk / beyalven de Soldaten / de wagten waernamen / en Sloepen toegeregt / en de Bruggen op de Passagien af-gebroken ; en alles / in 't kort / in sulk een fatsoen gebragt / als of men een week daer mede besig was geweest / en geduerig op de Frontieren aen de Vyanden gelegen hadde. Dit alles dede op een dag een Stad / die nimmermeer van Oorlog gehoort had. Des Sondaegs / Sijn Hooghepd tot Amsterdeen aen-gekomen sijnde / wierden terstond vier Heeren uyt den Raed na hem toe-geschickt / om te sien of men de saek sonde komen by leggen.

Maer men was noch nauwelijx met dese saek besig / doen by het eerste Volk / dat sich tot Ouwerkerk en te Muyden had nedergeslagen / de Garnisoenen van Nimwegen / Vytrecht / Aernhem / Zutphen / Zwol en Deuf burg quamen. De Heer van Suylesteyn had ingenomen voor sijn residentie het Slot van Muyden. Etelijke der Soldaten legerden sich aen Diemerdyg / andere maekten aen de Wallen van 't voorschreven Slot / na de Zuyder-zee voornamentlik / hutten / gevlogten van takken van Boomen / met deuren aen den ingank / in dewelke twee en twee des nagts haer rust-plaets namen. Sommige verbleven inde Burgers huysen een nagt te Weesp / en trokken des Maendagcs voort na Ouwerkerk / alwaer Graef Willem gelogeert was. Deweslke een goed getal Ruyters (want het dupdelijk getal is soo heel wel niet bekent) langs het Loopelt na Amsterdeen schilte / terwijl dat dese omtrent op hack bestemde plaets aenquamen / hadden die van Amsterdam tien of twaelf Soldaten met twintig of dertig Gzavers uytgesonden / die den Amsterdeensehen weg / omtrent tegen over het huys te Dzaeg / souden doorgraven ; om alsoo het Meer-water door den weg te doen loper / en de passagien na den Overtoom / Sloten / 't huys ter Hart / Sparendam en Haerlem af te snyden. Dese daer mede besig sijnde / quamen de Ruyters van Amsterdeen / en / twee of dzie yet geweer afnemende / verjoegen de anderen / en legerden sich aen den Overtoom / en setteden haer Schiltwagten uyt tot aen het Pesthuys / een quartier van de Stad. Siet het Kaertsen hier van by het Sterretjen / op de weg na Amsterdeen. Ook hadden die vande Stad al voor de middag de Sint Anthonis Sluys aen het Y, en het Boere-sluysken open geset / 't welke even buyten de Heylige wegs Poort leyd / en de Landen tussen de weg van Amsterdeen en van Ouwerkerk onder water kan setten / tot by den Dyt-hoorn toe. En behalven dit / wierd ook de Sint Anthonis Dijk / dewelke eerst langs het Y, en dan langs de Zuyder-Zee na Muyden sich uytstrekt / by Jaephannes / een groot half ure van de Stad / op een kleyn half murtjen gravens na / door gegraven ; van welke uytgedolve Aerde een Bossweering wierd gemaekt ; waer agter omtrent dartig

dartig Man lag/ om de aenkomst van die van Muyden te beletten. Dit is het werk der twede dag. Op Maendag wierden wederom deselve Heeren/ namentlijk C. de Graef, Symon van der Does, Nicolaes Tulp, Petrus Cloek, met deselve besending na Tyn Hooghepd afgevaerdigt: dewelke ook des avonts onverrigter sake weder keerden. Maer terwijl de voornoemde Heeren met het beslegten der saken besig waren/ soo wies het water/ de Sluysen open-staende/ hand voor hand aen. De Brug aen den ingank der Diemer-meer was nu al af-gebroken/ als ook die buyten de Heylige-wegs Poort op de Cingel na de Regulieres Poort/ by 't Boere-sluysjen/ en die op de buyten Emster/ na het Swart-huys gelegen sijn: waerneer ook alle Schuytjens der Bleekers/ en Blotten en Ballien van de Saeg-molens in de Stad sijn gehaelt: op dat sy niet sonde mogen dienstig sijn/ om pewers over te varen.

Wy sijn nu gekomen tot den eersten dag van Augustus/ dewelke met dese volgende handeling door-gebragt is. Men was nu binnen de Stad versekert/ dat de Krijgs-magt/ die voor Amsterdam lag/ des Princen Volk was. De verandering der gemoederen kan ligtelijk af-gemeten werden/ uyt het oordeel van de gemeene Man. Sy die onlangs zijn Hooghepd met sulke heerlijke en feestelijke groeten verwellekomt hadden/ die sonden int tegendeel soo veel verfoepingen na Amsterdeen toe. Hy hadde den dag beleeft dat hy aengenaem was by de ingesetene van dese plaets/ hy beleefden ook den dag dat hy hatelijk was by die selve. Het was een seggen/ dat gedurig met een gemene en bereenigde mond des volx voort-gebragt wierd; is dat onse Beschermer en Stadt-houder/ dewelke zijn eygen onderdanen met de wapenen bervolgt? de Staten hebben het gebied hem opgedragen/ niet op dat hy ons sonde hinder en schade aen doen/ maer op dat hy alle hinder en schade van ons sonde weeren. Is het hem om twee Bikkers te doen/ die sijn noch onlanx in den Haeg geweest? indien hy sich door haer ver-ongelijkt acht/ hy mogt zijn actie op die tijd tegen haer ingesteit hebben. Holland heeft het recht ende de redelijkheyd soo niet uyt-gesloten en uyt-gebannen. Een gemeen man kan aen zijn recht wel komen/ wanneer hy een geregtige saek heeft/ en sonde een Vorst en Stadhouder van 't Land by de wettelijke Rechters dat selve niet verkrijgen komen dat een Burger van zijn mede-burger verkrijgen kan? By sulke en diergelijke woorden wierd wederom een andere tijding uyt-gestroyt/ namentlijk/ dat de Seeuwen Tyn Hooghepd waren toe-gevallen/ en dat Tromp met veertien Oorlogs-schepen op de Zuyder-zee kruyste: als ook dat de Vriesen met ettelijke Schepen af-quamen/ om ons alle toe-voer te benemen. En dese swarigheyd wierd daer mede vergroot/ dat het water ons ook benomen was/ om Bier uyt te brouwen; aengesien dat des Princen Volk Muyden en Weesp in haer magt hebbende/ het versche water van de Vegt niet sonde laten volgen/ sonder het wellie Amsterdam geen dranck voor haer krijgen kan. Dusdanige swarigheden maekten de swaer-hoofdige; welker klepne koeragie en weesagtigheyd niet weynig aenwies/ doordat het aenschouwen van blugtende Boeren: die in 't eerst aenbrengen quamen/ dat hier of daer Volk was dood geslagen. Doch dusdanige qualijens/ uyt de Spinnerolkken der oude Wijven gesogen/ gingen meest in swang by Jan rap en zijn maet. Want de Burgers/ gelijk sy met een onverbeterlijke eendragt aen malkander verbonden bleven/ also was de koeragie en lijdsaemheyd by alle even groot. Daer wierd niemand gevonden die of klaegden of weer-sin kreeg in dit werk: niet tegenstaende dat sy agtien uuren aen malkanderen op de wagt stonden. 't Is een van de aenmerkens waerdigste dingen/

gen / dat niet een onder soo een grooten hoop eenige teekens van misnoegen van haer Overigheyd gegeven heeft. Maer gelijckerwijs de Bozgery haer pligt en eed getrouwelijck betragtede / alsoo bleef de Overigheyd ook in geenen dele in gebreecken. Want na dat sy aen het Y de Bomen rontom gesloten hadden / en met wagten voorsien / soo hadden sy insgelijx ook goede ordre geset aen de Poorten: dewelcke met stercke Baendels beset sijnde / toe-gesloten waren / met op-gehaelde Val-bruggen. Alleenlijk somtijds / om de uer of anderhalf / wierden deselve open gedaen: om 't Volck in en uyt te laten. En hier by bleef de saeck niet berusten. De Stad nam vast Volck aen / en sloeg de Trommels. Onder de aengenomene / die een groot getal uyt-maekte / was ook een Compagnye Metselaers / en een Compagnye Snaphanen / bestaende uyt uytgelesen Volck. En gelijckerwijs de voorsigtigheyd der Regeerders binnen de Stad alles versorgden / alsoo strekten die sich ook uyt na buyten. Van het Pampuis af tot de Stad toe wierd het Y met kloecke gemaende Schepen beset: om de baert te bewyaden van in-val en over-last. De vergulde Son van Hamburg / de Enchuysser Maegt / de Groote Hoos / de Groote Coer / de Genuees / de Prins / de Sint Joris / seven magtige Oorlog Schepen lagen agter malkander / om de stroom te bewaren. Daer mogt geen Schip voor hy passeren / of het moeste eerst gevisiteert werden. Dit geschieden aen de waterkant: wanneer een Soldaet 10 of 12 / met eenige gravers / na de Diep-baersjens over de Vetering af gevaerdigt wierd / om de weg aldaer door te steken / en de Sloter Polder onder water te setten. Waer mede / wanneer sy besig waren / renden de Ruyters / die van den Overtoom dit aen-sagen / op haer aen / en verjoegense. Eenige derselven smeten haer geweer neder / en eenige geraekten in 't water. Onder den hoop was een Jongen / die daer de Mannen Jongens waren / in het tegendeel een Mannelijk hard toonde. Dese aengedreven van een hittige moedigheyd / van zijn met-gesellen verlaten sijnde / verliet hem selven niet; hy loste dan zijn Musquet op de aenkomende Ruyters: en nu los gebrand hebbende / week niet een voet / maer maekte sich-selven gereet / om wederom te herbatten / dat eens gemist was. Doch vande Ruyters overballen / keerde met gemak wederom na sijn Rot-gesellen. Ondertussen saten eenige Ruyters van de Prins / die voor de Stad de Meester hadden gespeelt / so lang tot Amsterdam gevangen: als ook een Pagie van Graef Willem van Nassou, hebbende een graeuwe Py over zijn Leverye kleed aen: tot dat het verdrag gemaekt wierd. 't Was een wonder om te sien / hoe de ongewoonheyd van Oorlog door een minste gerugt een groote verbaesthepd onder de Vrouwen kan maken. Wanneer de Pagie door eenige Burgers na het gevangen huys gebragt wierd / waren de hoopen van het saemgerotte Volck soo aen-gewassen / en het getier soo stark geworden / dat de Vrouwen de hele Kalver-straed door (dit wierd hy langs gelepd) over al de deuren en vensters toe-sloten / meynende dat de Stad ingenomen was. Die vande Stad bragten ondertussen vier Sloepen op de Vetering / elk met twee metale Basjens voor op: als mede de Compagnye Metselaers op het Lijm-siders pad: De Ruyters aen de ander zijde van 't water staende. Alwaer van weder zijde gevragt wierd / of sy last hadden om te schieten. Alsoo stonden dese twee soo lang tegen malkander / tot de Ruyters haer wederom begaven na den Overtoom.

Hier mede eyndigt de Maendag. Doch eer dese saeck sich alsoo toegedragen had / wierden eenige Soldaten over den Overtoom na Half-weg / onder 't bejeyd van de Heer van Somelsdijk heen geschickt / die op dingsdag sich ook tot Sparendam legerden. De Santenellen van die van Half weg stonden op den hogen en lagen

lagen weg uyt / tot voorby de Oostdoxper weg: alwaer sy tot verseekerthey den kleyn Schansjen hadden opgewopen / om te beletten dat de schuytjens tusschen Haerlem en Amsterdam / zedert Sondag tot Donderdag toe niet en mogten varen. Op den tweeden Augustus des Dings-daegs / sijn de voor-verhaelde Heeren wederom uytgetrokken. Middelertyd wierden rontom de Stad aerde Bolwerringen opgewopen: En de Bzug van de Haem-Sloot toe-gehept / om het inwaren uyt de Wetering in de Stads gragt te beletten. Op die selve tijd stammen ook de Polder van het Pest-huys dooz / in de Best / tegen over de Semel-leer molen: en men brak de schuttingen der Hamen af / als mede de Bzug van de [illegible]. Het liet hem doe soo aensien / als of men een harde belegering soude uytstaen. Alles wierde soo ernstelijk gereet gemaekt / tot wederstand en op de aenkomste van 't Prince volk. Op den Amstel lagen by den Omdal drie uytleggers met Canon / seven Chaloupen yder met 2 a 3 stukjens / 2 Vlot-schupten yder met vier stukkie. Het water ondertussen wies hard aen. Het welke geen kleyne verslagenheyd by sijn Hooghepd en de Officieren verooxsaekte: de welke met bekommering den Land-lupden somtijds af-vozderden: of sy niet wisten / tot wat hoogte het wel opvloeyen soude. Des avonds leerden de uytgesondene uyt den Raed weder in de Stad / sonder eenig vast verdzag besloten te hebben. En dus is het dat op dingt daeg de saek sich toegedragen heeft in en om Amsterdam. Op dese volgende nacht / hadde de Compagnie van de Heer Vlooswijk de wagt aen de Haerlemmer Poozt / de welke / bedzogen dooz de duysternis / sich inbeeldeden Luypters te hozen. Hier op wierd de Heer Cornelis Bikker ontboden / om van hem last te ontfangen / hoe sy haer dragen souden. Hy verstond selver sich derwaerds heen begevende / dagte ook van gelijken gelupt van Paerden te hozen. Waerom hy geboot los te branden / verstond wierde twee schoten gedaen / en van de Soldaeten / bestaende upt nieuw gewozven volk / die op het naest gelegen bolwerk de wagt hadden / een. De wint was juyst van de Stad / anderssins soude deselve sonder twyfel dooz sulke ongewone slagen met verbaesthey d en oproer ontwaekt sijn geweest. Des morgens bevondmen dat het een Paerd van een sleper Kees Kaek was geweest / het welke by de Poozt heen en weer den gantschen nacht had lopen dwalen.

Dooz de vierde mael dan op Woens dag / de Heeren C. de Graef, Symon vander Does, Nicolaes Tulp en Petrus Cloek na sijn Hooghepd af-gevaerdigt sijnde (de Stad ondertussen in sijn vozige stant blijvende) sijn na veel debatten over en weder ten langen lesten met dese volgende Articulen / des anderen daegs weder gekeert.

DAt de Heeren van Amsterdam resolutie sullen nemen, om haer te conformeren met d'andere ses Provincien, aengaende den Staet van Oorloge, met versoeck, dat Sijne Hoogheydt gelieven sal devoir te contribueren, om den Staet van Oorloge te mogen brengen op den voet ende voorslagh van Sijne Hoogheydt ende den Raedt van State, ghedaen tot accommodatie van de Geunieerde Provintien, ende dat niet-te-min ende ondertusschen gevolgt sal worden den Staet van Oorloge, nevens d'andere ses Provintien, tot soo lange 't voorss. nader Consent van d'andere Provintien sal wesen uytgewerckt. Ende, by onstentenisse van 't selve Consent, tot soo langh den Oorlogh tusschen

Vranck-

Vranckrijck ende Spangien ſal dueren, en ſulcx ten langſten voor drie a vier Jaren, Op hope dat de voorſz. Oorloge tuſſchen Vranckrijck ende Spangien middelertijt ſal moghen by-geleght weſen, ende 't ſelve niet vallende inde ſelve tijdt, datmen ſich alſdan gedragen ſal na tijts gelegentheyt, ende tot meeſte dienſt van 't Landt, volgens d'ordre van Regieringe.

Ende dat voorts gelijcke reſolutie ſal worden ingebracht, ten eynde de Troupen, by de Heeren Staten van Hollandt af-gheweeſen, ſullen van haer achter-ſtellen worden betaelt, ende met eenen helpen goede ordre ſtellen, tot goede betalinge vande vordere Milite.

Dat Sijne Hoogheydt, gelievende te komen inde Stadt, gerecipieert ſal worden gelijck Sijne Predeceſſeurs, Stadt-houders van Hollandt, gerecipieert zijn gheweeſt, met alle eere, reſpect ende gedienſtigheyt, ende goed-vindende te verſchijnen inde Vroedſchap, dat Sijne Hoogheyt, inde voorſz. qualiteyt, aldaer audientie ſal worden verleent.

Dat voorts de Heeren van Amſterdam alle goede en mogelijcke debvoiren ter Vergaderinge van de Staten van Holland ſullen aenwenden, dat alle onluſten mogen in 't geheel wegh genomen worden, ende de ſaeke gebracht in vaſte ende vertroude Vrundſchap ende Confidentie, ende alles geſtelt in vergetelheydt, ghelijck of het noyt en was voorgevallen, Tot welcken eynde zy-luyden daer over met Sijne Hoogheydt concerteren ende communicatie houden ſullen.

Soo haeſt deſen Contracte aen weder-zijden ſal vol trocken ende onderteekent weſen, neemt Sijne Hoogheyt aen, de aengevoerde Militie te doen vertrecken in haer oude Guarniſoenen, Gelijck oock daer teghens de Stadt aen-neemt haer aengenomen Volck af te dancken, en voorts in haer Stadt alles te herſtellen op den ouden voet.

Gelovende aen weder-zijden in alle goeder trouwen ſonder eenigh arg oft te liſt, deſen Contracte oft Verdrag, in allen deelen naer te komen ende te onderhouden.

Dat Sijne Hoogheydt, buyten prejudicie van d'eer ende goede naem van de Heeren *Andries* en *Cornelis Bicker*, d'eene oudt ende d'andere tegenwoordig regeerende Burgermeeſter der Stadt Amſterdam, ende buyten beſwaer en krenckinge van hare Perſonen ende goederen, daer vooren Sijne Hoogheydt haer verſeeckert, naer deſe tijdts gelegentheydt, oordeelt dienſtigh te weſen voor den dienſt van't Landt, datſe haer ontrecken van alle vordere Regeeringe van de Stadt, ſonder weder daer toe beroepen te worden, des niet te min Sijne Hoogheyt bereydt is in perſoon haer te hooren, ende gehoort hebbende, ſoo Sijne Hoogheydt als dan mochte blijven by zijn voorig goed vinden, ſoo ſullen zy als dan haer vrywillig ontledigen van de voorſz. Regeeringhe,

op

op den voet als vooren, midts datse van nu af haer sullen onthouden vande voorsz. publicque Functie vande Stadt.

Gedaen tot Amsterveen, desen derden Augusti, Anno 1650. Ende sijn hier van twee gelijke Acten gemaeckt, ende ten weder-zijden onderteeckent, daer van aen yeder zijde een gevolght is.

Was onderteeckent:

G. P. d'Orange.

Zijnde daer neffens gedruckt 't Cachet van Sijn Hoogheyt in rooden wasse.

Noch gheteyckent:

C. de Graef. Nicolaes Tulp.
Symon vander Does. Petrus Cloeck.
Ts. Fs.

Dit is het begin / de voort-gang en het eynde der blokqueringe / om soo te seggen / van Amsterdam. Wy oordelen het niet geheel buyten propoost te sijn / alhier by dese gelegenthepd aen te wijsen / de verschepdenhepd der oordelen / uyt de verschepden handen / die de dijsten van haer Ziel door letters op het papier hebben uyt-gedruckt / en door den arbepd en kunst der Parsen aen de Weereld gemeen gemaekt / het welke dikmael nutter de duysternis der vergetenhepd mogt opgeoffert worden. Wy beleven huyden ten dage een Eeuwe / die geleert wil wesen sonder verstand. Eertijds wierden de Boecken beblokt van hoogverligte Geesten / die de Jaren tot verbetering namen / en de kennis hadden / om in 't ligt te geven / dat het ligt waerdig was. 't Gaet anders in de laetste tijden: in de welke de weereld sich nu bebind. Nae dat Laurens Coster de ongemeene en heerlijke konst der Dzukkerpen tot Haerlem gevonden had / en een middel / door het welke de wijs hepd goe-koper / en het verstand na de-deelsamer wierd / en de geleertheyt sich selver in haer volle gewaed door yder een ten toon stelde: Soo is de lust tot schrijven aengewassen / met de gemakkelijkhepd om de schriften door yders ogen te vertonen. Het is nu al soo verre gekomen / dat-men het een quade gewoonte mag noemen / Boecken te maken. Na de Pennen / die eertijds door geleerden waren / grijpen nu ongeletterde en hersen-lose. De suyverhepd van 't Papier pleegt niet besmet te worden met Jnt / dan van die gene / die by de Jnt met wijs hepd saten / en door Letters stigtige en gesonte redens uyt-dzukte. O tijden en manieren! De eerstgt verschaft nu aen bzeyneloose de yders / die haer niet toekomen. Het was wepnig / indien gemeene verstanden / deselve gebruykten / om de Dzukkers aen pzofijt te helpen / en de Weereld te verhullen met nodeloose schriften / en haer drift te volgen / om bekent te maken haer on-edele naem. Dit seg ik soude wepnig sijn: Maer dat ook Ossen-koppen sonder sout / Klaenwercnemen om werken te maken / daer menschen handen toe verepst worden / dat is het dat de wijs hepd te gemeen maekt en de geleerthepd veragt / en de kloekhepd slaperig. Die nu niet sijn naem door de Dzuk vermeenigvuldigt heeft gesien / die mag de naem niet

hebben / dat hy verstandig is. Wy behoeven geen ander bewijs / als de ervarentheyd van onse tijd. Ick set hier tot een wonder de opschriften der blauwe Boeksjens / die in 't ligt gekomen sijn / op die gelegentheyd van de dzoevige twee-spalt in onse lieve Vaderland. Ick weet niet waer over ick my meerder verwonderen sal / of over de veelheyd en het groot getal / of over de verscheydentheyd van oordelen in het selve getal. Daer sijnder die de lief de Peunen heeft gegeven / om haer Stad voor de lasteren te verdedigen / terwijl sy haer self met Wapenen voor aenval verdedigt heeft. Daer sijnder die het vergif van logenen op Papier hebben uytgespogen / of om te schijnen pet gemaekt te hebben / of om haer pinden te 't geluk aen te kanten / of om een Plas-dank by de Gezooten te verdienen. De namen van dusdanige en andere sijn dese volgende.

1. *Lyste*, vande Ritmeesters en Capiteynen, die af-gedanckt sijn by de Staten van Holland, als staende op haere Repertitie.
2. *Propositie*, van Sijn Hoogheyt, en de Heeren Gedeputeerden van de Hoog-Mog: Heeren Staten Generael, gedaen inde Respective Steden van Hollandt.
3. *Noodige Aenmerkinge*, op seeckere Propositien, In Junio 1650. gedaen in de Hollandsche Steden.
4. Het 32 Artickel der Instructie vande Raedt van Staten.
5. *Rapport*, van zijn Hoogheyt, ende Haer Hoog Mog: Gedeputeerde, geweest sijnde in alle de Steden van Hollandt. *Exhibitum & Lectum 27. Iunij. 1650.*
6. *Extract*, uyt haer Hoog-Moog: Resolutie, *Lunæ den 27. Iunij. 1650.*
7. *Propositie*, gedaen by zijne Hoogheyt, inde vergaderinge van de Ed: Mog: Heeren Staten van Hollant ende West-Vriesland, op den 30. Junij. 1650.
8. *Concept*, ofte Voor-slagh, (ten regarde vande Militie) van zijn Hoogheyt, zijn Excellentie Stadt-houder, ende den Raedt van State; overgebracht ter vergaderinge van haer Hoog-Mog: den 15 Julij, 1650.
9. *Missive*, van zijne Hoogheydt geschreven aen de respective Provintien van Gelderlandt, Zeelandt, Uytrecht, Vriesland, Over-yssel, Stadt Groeningen ende Omme-Landen.
10. *Resolutie*, ghenomen by de Ed: Mogende Heeren de Staten van Hollandt, den 26. Julij 1650.
11. *Extract* uyt 't Register der Resolutien vande Ho: Mogende Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden. *Martis* den 2 Augusti 1650.
12. *Schrijvens* vande Edele Mog: Heeren Staten van Hollandt ende West-Vriesland, aende Ed: Mog: Heeren Staten vande Provintien van Gelderlandt, Zeelandt, Uytrecht, Vriesland, Over-yssel ende Groeningen.

13. *Extract*

13. *Extract* uyt het Regíster der Resolutien van de Heeren Burgermeesteren ende ses-en-dertigh Raden der Stadt Amstelredamme.
14. *Deductie*, ofte verantwoordinge van de Heeren Burgermeesteren ende ses-en-dertig Raden, op en tegens de Propositie by Zijn Hoogheyt den Heere Prince van Oranjen over-gelevert, ter Vergaderinge van de Ed: Groot-Mogende Heeren Staten van Hollandt en West-Vrislandt.
15. *De beldere Dageraadt*, verscheenen over de Provintie van Hollandt.
16. Verhandelinge vande Unie.
17. Korte vertoning, Van het Recht der Edelen en Ridderschap.
18. Brief, rakende de ses Leden van Hollandt.
19. Extract, uyt de Resolutie der Staten Generael.
20. 't Recht der Souveraniteyt van Hollandt.
21. Extract uyt de Resolutien der Staten van Hollandt.
27. Advijs vande Raedt van State.

De Na-ween vande Vreede.
Lapis Lydius ofte de rechte Arssay.
Den Ommegang van Amsterdam.
Den rechten Ommegang.
Ombescheyt.
3. Deelen van't Hollandsche praetje.
Nootwendige aenmerckingen.
Den ontstelden Amsterdammer.
Nodige aensprack aen zijn Hoogheyt.
Ooge-salf, voor de Hollanders.
Lauwer-krans voor zijn Hoogheydt.
De gestoorde Hollandtsche Leeuw.
Geldersch Troefje.
Vrymoedige aen-spraeck aen zijn Hoogheydt.
Rommel-sootje, en Buerpraetje.
Artijculen van den 12 November by de Staten van Hollandt.
Extract uyt de Resolutie vanden 11 November.

En meer andere quachijens en praetjens / die wy niet waerdig achten om alhier op te noemen.

Dit sijn de opschriften der Boekijens / die dag aen dag uyt quamen / in welcke yder een zijn gevoelen / somtijds onvoorsichtig en goddeloos genoeg uytstortede. Doch om weder te komen tot het voorgaende: Terstont dan op Donderdag den 4 Augusti / is het Volk weder af gevoert / en na haer Guarnisoenen gesonden. Men kan eygentlijk niet weten het getal van 't krijgs volk / om dat het selve eens-deels seer verspreyt lag / als te weten te Muyden / aen Diemer-brug / te Ouwerkerk / te Amstelveen / aen den Overtoom / aen Half weegs / en te Sparendam: Als ook anders-deels / om dat de Baendels so swak sijn geweest / dat daer uyt geen rekening te maken is. Het is seker dat tot Amstelveen een gehele Compagnye met een wagen weg gevoert wierd. De schrick en verslagenheyd der Stad / die geen Oorlog gewent is / heeft sonder twijfel de kragt en 't getal groter gemaekt / dan het inder daed geweest is. Maer niet te min dat is wel te geloven / datter meer Volk soude hebben komen af sakken / indien de aenslag gelukt was: En datter ook dagelijks meer quam / is bevonden uyt de ervarenheyd. Want / behalven andere die dag aen dag den hoop vermeerderden / waren twee Compagnyen te paerd tot Ut-

trecht uyt Bergen op Zoom des Woendaegs gekomen / die / de saek by gelegh sijnde / weder keerden na haer Garnisoen : En uyt Gzoeningen quamen dien selven dag / doen Zijn Hooghepd vertrok / seven Compagnyen te voet tot Wesop / dewelke aldaer bleven leggen / op het blakke veld onder den blaeuwen Hemel / haer soo seer gespoept en vermoept hebbende / dat het lijf haer agter deur was van het Harnas : Waerom sp haer van eten en met doekjens op de wonden verfrissende en voozsiende / des anderen daegs eerst konden vertrekken. Des keerden weder na Gzoeningen / en een der selven / sijnde een Cornels Compagnye / nam de reyse na den Haeg. De jonge Teuling lag ook te Woerden met twee Compagneyen te paerd / verwagtende nader beschept. Onder het gene dat tussen het accoozd is voozgevallen / is ook dit : namelijck dat de Heeren Staten van Holland en West-Vriesland / mitsgaders het Collegie van de Gecommitteerde Raden een besendinge dede na Zijn Hooghepd / om den selven / soo het mogelijk was / tot bylegging van 't geschil te bewegen. Doch deselve te Aelsmeer / een Dozp anderhalf uur van Amsterdam / daer de voozmoende Pzins sich neder-geslagen had / verstaen hebbende het beslupt des verdzags gemaekt te sijn : keerden onverrigter sake weder na den Hage. En behalven dese Gedeputeerden / waren ook eenige uyt de Staten Generael met deselve last derwaerds afgevozdert / die van gelijken kennis krijgende van 't accoozd haer reyse na den Hage namen.

Weynig tijd na dese voozverhaelde verhandeling is Zijn Hooghepd op de Jagt na Dieren en den Land-dag tot Zutphen vertrokken : alwaer de kinder-polsjens seer gemeen waren. Van welke reyse in den Haeg wedergekeert sijnde / gevoelde eenige beroerte in zijn Lichaem / en meende dese pijn te onstaen uyt het Spit in de Lug. De onstelteniss aenwassende / wierden den 30 October geklisteert en een Ader gelaten : Maer des anderen daegs vooz de middag openbaerden sich de kinder-polsjens met sulk een gelukkige voozgang / dat de Doctoz van Zijn Hooghepd van der Straten, de siekte buyten gedaer oozdeelde. Doch op Sondag den 6 November na middag ten 3 uuren scheen de saek te veranderen / dooz het verheffen van een schielijke Koozts / dewelke na half-agten des avonds soo hard aennam : dat de Jonge Dozst / oud 24 Jaer en ses Maenden / te negen uuren van die selve avond den geest gegeven heeft. De dzgefhepd over dese schielijke en ontijdige Dood is in ons lieve Vaderland uytnemende groot : die enigermate vertsagt is / dooz het gelukkig verlossen des Princesse Royael van een jonge Soon / des avonds ten negen uuren op den 14. November Anno 1650. Ter wijl dese dingen sich alsoo toe-dzagen heeft de Stad van Amsterdam haer 20 Paendelen met noch 34 vergroot. De namen van alle sijn dese.

LOTIN-

LOTINGE en ORDRE,

Weghen het Sitten, Trecken, ende Wachten van de Vier-en-vijftigh

CAPITEYNEN,

Gereſolveert in den Manhaften Crijgs-Raedt tot

AMSTELREDAM,

Den 22 November 1650.

1. JAn Huydekooper, Capiteyn.
Laurents Real, Luytenant.
Jan Huydekooper, Vaendrager.
Pieter Creteau, en
Willem van Oort, Sergianten.

2. Jan van Waveren, Capiteyn.
Reyer Pieterſs. Elyas, Luyt.
Willem van Campen, Vaend.
Thomas Hartogh, en
Geurt Pieterſs. Amſtelraet, Serg.

3. Joris Bakker, Capiteyn.
Jacus Lones, Luyt.
Pieter Lones, Vaend.
Rombout Lefer, en
Joris van Waerden, Serg.

4. Cornelis van Dronckelaer, Cap.
Symon Feldt. Luyt.
Jan Jacot, Vaend.
Cornelis Michielſs. Hoppeſaek, en
Chriſtoffel Croeſen, Serg.

5. Jan Klaeſs. van Vlooſwyk, Capit.
Hillebrandt Bentes, Luyt.
Jonas Hudde, Vaend.
Jeronimo de Haes de jonge, en
Joannes Hudde, Serg.

6. Jacob Rogh, Capiteyn.
Adriaen van Cuyk, Luyt.
Harmen van Limburg, Vaend.
Roelant Goverſs. en
Johannes le Gousje, Serg.

7. Hendrik Bikker, Capiteyn.
Floris Isbrantſs. Kyft, Luyt.
Jan Colyn, Vaend.
Andries Schryver, en
Andries de Weert, Serg.

8. Wilem Six, Capiteyn.
Matthys van Gerven, Luyt.
Frans Six, Vaend.
Pieter van Buren, en
Frans Bruyning, Serg.

9. Franck vander Meer, Capiteyn.
Cornelis Ysbrants Kyft, Luyt.
Jacob Haſſelaer, Vaend.
Gerrit Bontemantel, en
Adriaen Raep, Serg.

10. Dirck de Lange, Capiteyn.
Claes van Hoorn, Luyt.
Rombout Rombouts, Vaend.
Joris Eenhoorn, en
Dirck Jooſten Ryzekamp, Serg:

11. Coenraedt Burgh, Capiteyn.
Jacob Thymiſs. Hinlopen, Luyt.
Govert van Beuningen, Vaend.
Frederik Bontemantel, en
Cornelis l'Eſchevin, Serg.

12. Cornelis Jacobſs. Weyer, Cap.
Pieter Janſs. Blaeuwenhaen, Luyt.
Thomas Wayer, Vaend.
Anthony Caſteleyn, en
Michiel Tielens, Serg.

13. Frans

13. Frans Real, Capiteyn.
Reynier Schaep, Luyt.
Ian Reael Pieterſs. Vaend.
Carel van Erpecom, en
Cornelis Schaep, Serg.

14. Iacob Franſs. Hinloopen, Capit.
Iacob Raven, Luyt.
Egbert de Vry, Vaend.
Ian de Lange, en
Iacob Pol, Serg.

15. Hendrick Spiegel, Capiteyn.
Zacharias Rode, Luyt.
Iacob Benningh, Vaend.
Iſaak Franken, en
Ian Lons, Serg.

16. Nicolaus Pankras, Capiteyn.
Andries Dirkſs. van Zanen, Luyt.
Ian Kruywagen, Vaend.
Hendrik Ianſs. Kruywagen, en
Ian Simonſs. Dobber, Serg.

17. Gillis Valkenier, Capiteyn.
Jochem Rendorp, Luyt.
Floris Soop, Vaend.
Nicolaus van Ryn, en
Nicolaus van Bambeek, Serg.

18. Geraert van Helmont, Capiteyn.
Rombout Kemp, Luyt.
Aertus Kemp, Vaend.
Ian Ravesteyn, en
Ian vander Voort, Serg.

19. Pieter Adriaenſs. Raep, Capit.
Frederik Alewyn, Luyt.
Iacob van Uffele, Vaend.
Abraham Alewyn, en
Ian Ryckers, Serg.

20. Albert Pater, Capiteyn.
Roeter Ernſt, Luyt.
Cornelis Kloek, Vaend.
Kaſper van Keulen, en
Hendrik Hudde, Serg.

21. Michiel Pankras, Capiteyn.
Pieter Trip, Luyt.
Iacob Beſſels, Vaend.
Symon Engelbrecht, en
Iochem van de Raek, Serg.

22. Geraert Reynſt, Capiteyn.
Ian Koeymans, Luyt.
Symon Vlooght, Vaend.
Bartholomeus Vander Wiere, en
Philips Weveringh, Serg.

23. Geraert Smit, Capiteyn
Jan van Dalen, Luyt.
Claes van Medenblik, Vaend.
Pieter de Keyſer, en
Jan Hooft, Serg.

24. Cornelis Geelvink, Capiteyn.
Iacob Bakker, Luyt.
Pieter Aenſloo, Vaend.
Iacob Blauwenhelm, en
Jan Meulman, Serg.

25. Anthoni de Lange, Capiteyn.
Chriſtoffel Hartoghveldt. Luyt.
Nicolaus van Gerven, Vaend.
Otto Corneliſs. vanden Oever, en
Hendrik Blaeuw, Serg.

26. Geraert Haſſelaer, Capiteyn.
Pieter Willemſs. Hooft, Luyt.
Jan Duyts, Vaend.
Jan Corneliſs. vander Nun, en
Adriaen Weveringh, Serg.

27. Symon van Hoorn, Capiteyn.
Hendrik Vaſtrich, Luyt.
Jan vander Graft, Vaend.
Jacob Vlak, en
Jacob Kina Kareltſs. Serg.

28. Jacob van Neck, Capiteyn.
Florus Roeterſs. Luyt.
Jan van Dinteren, Vaend.
Cornelis Graveland, en
Cornelis Hop, Serg.

29. Gys-

29. Gysbrecht vander Pol, Capiteyn.
Abraham Pieterſs. Crook, Luyt.
Caſper Vlak, Vaendrager.
Wouter Lambertſs. en
Johannes Pollio, Sergianten.

30. Jacob van Bronckhorſt, Capytein.
Iooſt Janſs. Cruyivelt, Luyt.
Iacob van Nek, Vand.
Ian Rombouts, en
Ian van Bronckhorſt, Serg.

31. Roelof Bikker, Capiteyn.
Ian Okkertſs. Luyt.
Marten Sollemans, Vaend.
Ian Arentſs. van den Heden, en
Iooſt Gerritſs. Serg.

32. Nicolaus van Loon, Capiteyn.
Dirk Kerkringh, Luyt.
Marten van Loon, Vaend.
Pieter van Loon, en
Georgi de Haes, Serg.

33. Iochem Ianſs. Scheepmaker, Cap.
Thonis Ianſs. Vis, Luyt.
Marten Kanter, Vaend.
Ian Gerritſs. Leuwerden, en
Iacob Thoniſs. van Stralen, Serg.

34. Hendrick Reael Reynierſs. Cap.
Iacob Spaekenburgh. Luyd.
Willem Dirkſs Equipagimeeſter, Va.
Iacob Sael, en
Reynier Blok, Serg.

35. Hendrik Reael Pieterſs. Capit.
Ian van Bas, Luyt.
Ian Hinloopen, Vaend.
Hendrik Roeters, en
Iacob Iacobs Hinloopen, Serg.

36. Pieter Six, Capiteyn.
Ian ten Grotenhuys, Luyt.
Huybert Maes, Vaend.
Ian Maes, en
Ian Maekreel, Serg.

37. Frans van Waveren, Capiteyn.
Ian Appel-man, Luyt.
David Rykaert, Vaend.
Iacob van Campen, en
Ian Benningh, Serg.

38. Barnard Schellinger, Capiteyn.
Pelgrom ten Grootenhuys, Luyt.
Apert van der Hoeven, Vaend.
Melchior Barentſs. en
Jacob van Ryn, Serg.

39. Iſaac Pauw, Capiteyn.
Jan van Helmont, Luyt.
Arent Schuit de jonge, Vaend.
Arnout Temmingh, en
Jan Calaber, Serg.

40. Jan Hagen, Capiteyn.
Gerrit van Vollenhoven, Luyt.
Gerrit Boſch, Vaend.
Gerrit Kop, en
Gerrit Gerritſs. Robol, Serg.

41. Jan Munter, Capiteyn.
Dirk Rodenburgh, Luyt.
Dirk Munter, Vaend.
Coenraedt Temmingh, en
Willem Clopper, Serg.

42. Ian Steur, Capiteyn.
Jacob Metſu, Luyt.
Daniel Slaghmuller, Vaend.
Paulus de Lynje, en
Aernout Hontom, Serg.

43. Jan Hulft, Capiteyn.
Hans Bontemantel, Luyt.
Arent Hooft, Vaend.
Matthys Onderwater, en
Pieter van Leuwarden, Serg.

44. Hector Pieterſs, Capiteyn.
Thomas Keyſer, Luyt.
Jan Hage de jonge, Vaend.
Jan Janſs. van Hoorn, en
Jan de Wit, Serg.

45. Rom-

45. Rombout Jacobſs. Capiteyn.
Pieter Hulſt, Luyt.
Dirk Moeſelaer, Vaend.
Nicolaus de Gyſelaer, en
Cornelis van Kuyk, Serg.

46. Luycas Conyn, Capiteyn.
Jacob Reynſt, Luyt.
Jacob Stoffelſs. Vaend.
Jacob Kina, en
Abraham Muſſert, Serg.

47. Loef Frederickſs. Capiteyn.
Seger Uytenbogaert, Luyt.
Balthazar Janſs. Benningh, Vaend.
Symon Valkenier, en
Jan van Keulen, Serg.

48. Willem van Erpekom, Capiteyn.
Willem Isbrantſs. Kyft, Luyt.
Huybert Kyft, Vaend.
Frans Uytenbogaert, en
Jacob Janſs. de Lange, Serg.

49. Jan Bikker, Capiteyn.
Abraham de Viſſer, Luyt.
Jan van Geel de jonge, Vaend.
Anthoni Gommers, en
Thymon Veneman, Serg.

50. Evert Schot, Capiteyn.
Jan Lens, Luyt.
Ad. Spieringh, Vaend.
Gerrit Ryke, en
Philips Metſu de jonge, Serg.

51. Nicolaus van Waveren, Capit.
Abraham van Baſſen, Luyt.
Jan Steur de jonge, Vaend.
Jacob van Buren, en
Jacob Temmingh, Serg.

52. Jacob Servaes, Capiteyn.
Jacob Valkenier. Luyt.
Jan van Halewijn, Vaend.
Jan van Halewijn de jonge, en
Arent Wynkom, Serg.

53. Jan Uytenbogert, Capiteyn.
Caſper van Dronkelaer, Luyt.
Albert Brouwer, Vaend.
Michiel Popta, en
Gerrit Bertringh, Serg.

54. Jan Willemſs. Blaeuw, Capiteyn.
Jacob Elyas, Luyt.
Jacob Hojingh, Vaend.
Fardinando Schuylenburgh, en
Nanningh Stypel, Serg.

Elck Vaendel ſalmen deelen in 3 Corporaelſchappen, 3 Sarjanten, en 3 Tamboers.
Elck Corporaelſchap 6 Adelborſten, 3 Corporaels, 3 Lans-paſſaten, en 3 Aſſeſſenten.
Twee Vaendels waeckende, ſoo van elck Vaendel een Corporaelſchap de dagh-wacht hebbende, aen de Poorten daer die waecken.
't Eerſte Vaendel, op 't Stadt-huys, Heylige Wechs Poort, Weſter-hal, en Bullebacksluys, Weſt-indiſche Huys, Haerlemmer-poort.
't Tweede Vaendel, St. Theunis Marckt, en Poort, Camper Steyger, Stadts Herberg, Reguliers Toorn, en Poort.

FINIS.

Schot, Capiteyn.
ers, Luyt.
neringh, Vaend.
Ryke, en
Metsu de jonge, Serg.

us van Waveren, Cap.
amp van Bassen, Luyt.
eur de jopge, Vaend.
von Buren, en
Temmingh, Serg.

Servaes, Capiteyn.
Valkenier. Luyt.
n Halewijn, Vaend.
n Halewijn de jonge, en
Wynkom, Serg.

enbogert, Capiteyn.
van Dronkelaer, Luyt.
Brouwer, Vaend.
Popta, en
Bertringh, Serg.

llemsa. Blaeuw, Capitey
Elyas, Luyt.
Hoyingh, Vaend.
ando Schuylenburgh, en
ingh Strypel, Serg.

rjanten, en 3 Tamboers.
a-Passaten, en 3 Assistenten.
poraelschap de dagh-wacht

ort, Wester-hal, en Bullebi

amper Steyger, Stadts Herb

S.

PRD 80/86

MULUD

PERPUSTAKAAN NASIONAL